

Activiteitenverslag 2023



Inclusie
Ambassade

Inhoud

Sig anno 2023 stelt zich voor

1. Intro	3
2. Missie en visie	5
3. Wie is wie?	7
Organogram	7
Algemene vergadering en bestuur	7
Gedelegeerd bestuur	8
Medewerkers	8
Vrijwilligers	9
Adviesraden en redactie	11
4. Participanten	13
5. Erkenning en subsidiëring	14
6. Samenwerkingen en lidmaatschappen	15

Activiteiten en realisaties 2023

1. Vorming professionele hulpverleners	17
2. Breedmaatschappelijke vorming	41
3. Vorming op aanvraag	52
4. Sensibilisering	53
5. Publicaties en producties	62
6. Tijdschrift Signaal Digitaal	68
7. Sig-bib	70
8. Wetenschappelijk onderzoek	77
9. Website, nieuwsbrief en ICT	88
10. Sig in de pers en op verplaatsing	89

Sig anno 2023 stelt zich voor

1. Intro

Dat professionele opleiding via de arbeidsdeal (2022) en de Federal Learning Anount (2024) uitdrukkelijk in de kijker staat, kunnen we alleen maar toejuichen. Opleiding is belangrijk in onze snel veranderende wereld en draagt bij tot kwaliteitsvolle, waardevolle hulpverlening en innovatie, in de CAR en elders. Tegelijk merken we veranderingen in de samenleving die ook onze werking raken. Volgens Jo Caudron zijn deze veranderingen sinds 2020 van die aard dat ze alle sectoren raken. Hij spreekt van 'systeemschokken' (COVID, klimaatrampen, oorlog). We leven in onzekere tijden en juist dan is het belangrijk tijdig met opleiding en innovatie bezig te zijn. Onzekerheid en besparingen zetten echter een rem op het tempo van innovatie. Wij merken dat de deelname aan vorming daalt en betreuren dat. Juist in deze tijden is het zo belangrijk hierin te investeren.

Niet alleen budgetten spelen een rol. We hebben te maken met een versnelde digitalisering. De COVID-pandemie deed Sig sneller dan ooit gepland schakelen naar een online-vormingsaanbod. De vraag hiernaar blijft bestaan. Experts die onze vorming begeleiden denken daar echter soms anders over, zij betwijfelen of ze even kwaliteitsvolle vorming online kunnen geven. Sig zoekt naar een middenweg: 40 procent online vorming (met focus op informatieve studiedagen en webinars) en 60 procent live activiteiten (workshops waarin interactie en uitwisseling centraal staan).

Veel deelnemers meten de balans tussen werk en privé nauwgezet af en schrijven daarom niet in. Vroeger hadden we in vakantieweken (krokus, Pasen en herfst) telkens 700 deelnemers of meer. Dit is helemaal veranderd. Door het afnemend aantal deelnemers is het vakantie-aanbod kleiner geworden, maar het bestaat nog altijd. Soms zijn de groepen echter zeer klein. Ook de mobiliteitsproblemen spelen hierbij natuurlijk een rol. We zoeken hoe we hierop kunnen inspelen. Tot slot moeten we ook mee in de geopolitieke logica van de prijsstijgingen. Ons aanbod hoort nog bij de betaalbare vormen in Vlaanderen, maar de kostprijs van honoraria, verplaatsingen, catering, enz. stijgen, waardoor ook Sig de deelnameprijzen moet aanpassen.

Wil dit alles zeggen dat opleiding minder belangrijk is? Neen! Integendeel. Het blijft belangrijk de maatschappelijke, wetenschappelijke, technische en andere evoluties in het vakgebied op te volgen en toe te passen. Alleen op die manier kunnen we met nieuwe inzichten en sterke vaardigheden van de hulpverleners bijdragen tot een echt inclusieve maatschappij, waarin kinderen, jongeren en volwassenen met een beperking er vanzelfsprekend bij horen. Laat ons dus samen op zoek gaan naar alternatieven waar het 'oude' model niet meer werkt.

Ook onze breedmaatschappelijke werking, die wij realiseren als partner van de InclusieAmbassade, is onderhevig aan veranderingen. We richten ons vooral tot mensen met een niet-aangeboren hersenletsel en hun context. De gevolgen voor de persoon en familie blijven hetzelfde, maar de inzichten in begeleiding en behandeling groeien steeds, zowel op technisch als op bejegeningvlak. InclusieAmbassade organiseerde in 2023 een InclusieForum met een aantal frisse denkers over inclusie en handicap. Anaïs van Ertvelde, auteur van het boek *Handicap. Een bevrijding* maakt het meeste indruk. De *Not about us without us*-beweging is iets waar we meer en meer rekening mee willen houden.

Met Hersenletsel TeeVee gingen we volledig de digitale toer op. Reportages en studio-opnames worden gemonteerd en zijn via een YouTube-kanaal op elk moment beschikbaar. We experimenteerden ook met online vorming gegeven door mensen met een hersenletsel, een reeks over schrijven.

Het was alsof de maatschappelijke golven zich ook in Sig deden gelden. 2023 was een woelig jaar op het vlak van personeelsbezetting in Sig. Een samenloop van omstandigheden zorgde voor steeds nieuwe gezichten. De werksfeer was gelukkig nooit een reden om de ploeg te verlaten. We zochten en vonden waardige vervangers en opvolgers. Momenteel zijn alle functies opnieuw ingevuld en kunnen we er weer tegenaan.

Ik druk mijn zeer gemeende appreciatie uit voor alle medewerkers van Sig, nieuw of ancien, definitief of tijdelijk. Elk heeft zijn/haar steentje bijgedragen om alles draaiende te houden. Uiteraard dank ik ook de bestuursleden van Sig en van InclusieAmbassade, die ons dagelijks werk ondersteunen en de meest optimale omstandigheden creëren om de werking mogelijk te maken.

Dank ook aan iedereen die op de een of andere manier aan Sig-activiteiten of denkgroepen deelnam. Wij appreciëren uw participatie ten zeerste. Zonder deelname van ons netwerk betekenen we niets, of niet veel.

Viviane Vermeiren
Directeur

Missie en visie

Missie

Sig stimuleert de inclusie van mensen met een beperking/handicap en/of psychische kwetsbaarheid. Iedereen heeft recht op een eigen plaats in onze samenleving. Kwaliteit van leven staat centraal. We richten ons op mens en maatschappij.

Hoe doen we dat?

Mensen sterker maken

We leggen de klemtoon op de talenten en krachten van al wie met een beperking/handicap en/of psychische kwetsbaarheid te maken krijgt.

Meer inzicht brengen

We reiken mensen bouwstenen aan voor een meer inclusieve samenleving.

Een onderbouwde visie bieden

We gebruiken de principes van het verantwoord handelen: wetenschappelijk verantwoord, bruikbaar in de praktijk, en rekening houdend met de eigenheid van de cliënt.

Samenwerken met diverse partners

Wij werken inhoudelijk en organisatorisch samen met andere organisaties. We stemmen ons aanbod op elkaar af en wisselen expertise uit.

Diversiteit als kracht

Diversiteit is met respect en nieuwsgierigheid omgaan met alle verschillen die er tussen mensen zijn. Dit is een leidraad voor onze werking.

Leren als organisatie

We luisteren aandachtig naar de feedback van de deelnemers. Waar nodig sturen we onze werking bij. We dagen onze eigen medewerkers uit om nieuwe inzichten en vaardigheden te ontwikkelen.

Inspelen op wat er leeft

We houden voeling met de veranderingen in de samenleving.

Wat doen we?

Kennis en vaardigheden opdoen en verdiepen

We organiseren lezingen, informatiesessies, ontmoetingen met lotgenoten en cursussen voor mensen met een beperking/handicap en hun omgeving. Voor hulpverleners zijn er studiedagen, workshops, intervisiegroepen, symposia, inspiratiedagen, praktijkdagen, boekvoorstellingen, enz.

Bewust worden van een probleem en aanzetten tot verandering

Wij werken hiervoor allerlei projecten uit: (foto)tentoonstellingen, toneelvoorstellingen, standen op beurzen, websites, folders en filmpjes.

Informatie delen

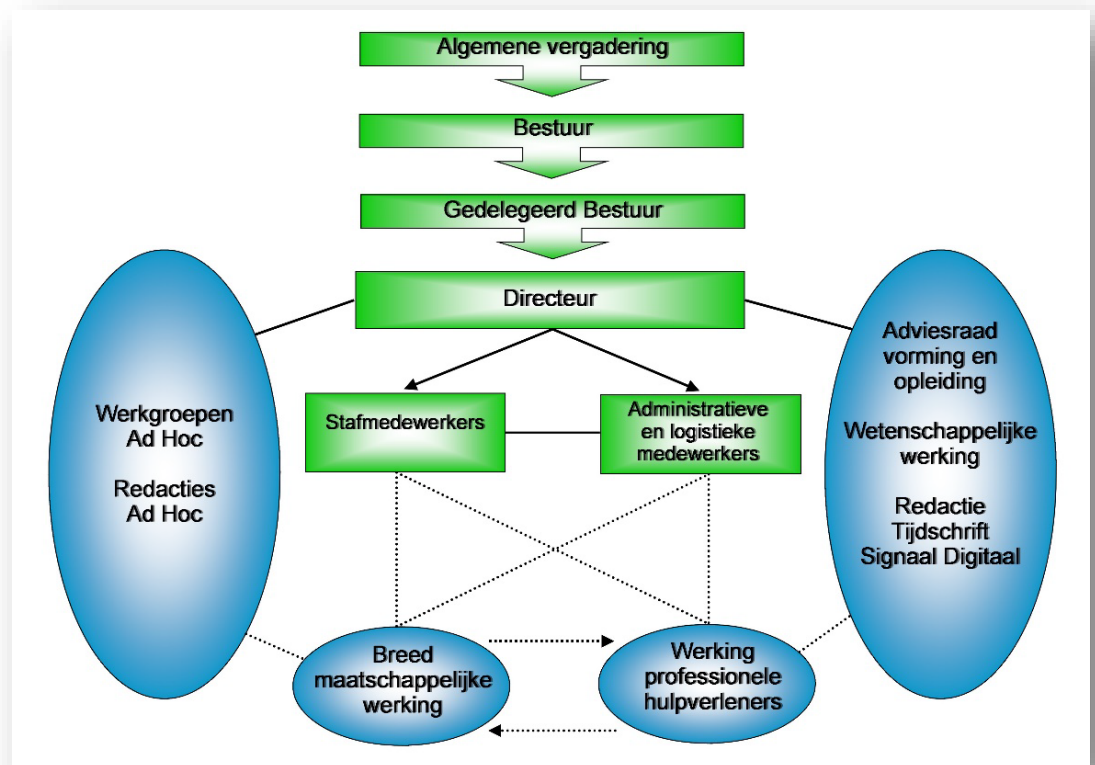
We geven jaarlijks een aantal publicaties uit. Dit gaat van theoretische en praktische pakketten tot levensverhalen in getuigenisvorm. Via het tijdschrift Signaal Digitaal, de nieuwsbrieven en via de Sig-bib bezorgen we relevante informatie en achtergronden aan de lezers en bezoekers.

We stimuleren praktijkgericht onderzoek

We slaan een brug tussen hulpverleners en onderzoekers van universiteiten en hogescholen.

2. Wie is wie?

Organogram



Algemene vergadering en bestuur

Het bestuur is samengesteld uit de volgende personen (dd. 31.12.2023):

Eve Achtergael
Kristof Carpentier
Siska Cauwe
Marc Colson
Klaas Coopman

Ann Coppieters
Veerle Pelckmans
Els Reyserhove
Jo Rigole
Stefaan Singelée

Nick Van Hamme
Pieter Vanvolsem
Herman Van Hove
Karen Waterschoot

De Algemene vergadering is samengesteld uit de leden van het bestuur en de volgende personen (dd. 31.12.2023):

Sandra Adriaens	Erwin Franceus	Ingrid Snoeys
André Bosman	Lieve Haverbeke	Bart Volders
Nadia Dewit	Marc Lambrecht	Steven Wellekens
Maia De Wymmer	Veerle Poppe	

Gedelegeerd bestuur

Het gedelegeerd bestuur wordt gevormd door Eve Achtergael, Marc Colson, Ann Coppieters, Veerle Pelckmans, Jo Rigole, Herman Van Hove, Nick Van Hamme en Pieter Vanvolsem. Het gedelegeerd bestuur komt tweemaandelijks samen, in aanwezigheid van directeur Viviane Vermeiren.

Medewerkers (d.d. 31/12/2023)

Directeur

Viviane Vermeiren (30,4/38)

- algemene coördinatie, medewerkersbeleid en kwaliteitszorg
- vorming professionele hulpverleners

Stafmedewerkers

Geert Andries (38/38)

- publicaties en tijdschrift, website en externe communicatie
- wetenschappelijke onderzoeksprojecten
- preventieadviseur en netwerkbeheerder
- breedmaatschappelijke werking: sensibilisatie

Marijn Wambacq (38/38)

- vorming professionele hulpverleners

Erik De Vis (30,4/38) vanaf 18/12/2023

- vorming professionele hulpverleners

Anja Brackenier (19/38) vanaf 1/12/2023

- Sig-bib

Sabine Willaert (27/38)

- breedmaatschappelijke vorming en sensibilisatie

Administratieve en logistieke medewerkers

Pieter De Saedeleer (30,4/38) vanaf 17/7/2023

- organisatie activiteiten, inschrijvingsadministratie en ICT-ondersteuning
- public relations en externe communicatie

Katia Casier (30,5/38) - tijdelijk vervangen door **Barbara Goossens**

- onthaal, bestellingen publicaties, verhuur zalen en administratie

Vanessa De Grauwe (30,5/38)

- onthaal, facturatie en administratie

Fatoumata Sow (29/38)

- onderhoud

Jolie Ngata Kwete (38/38)

- logistiek medewerker

Verder kunnen we rekenen op zes structurele **vrijwillige medewerkers**. Ze werken allen één of twee halve dagen per week in Sig of 'op afspraak'. Ze ondersteunen de medewerkers bij hun taken en hebben allen hun motief om mee te draaien in Sig.

Cathérine De Maesschalk, onthaal

Serge Lambrecht, administratie

Natalia Tarachiu, Sig-bib

Guy Van Achter, bestellingen publicaties

Paula Van den Hauwe, administratie

Bob Van Kerrebroeck, Sig-bib

Vorming, training en opleiding medewerkers Sig

Extern gevolgde vorming

Onderwerp	Organisatie + datum	Gevolgd door
De juiste prijsstrategie bepalen	Erov 16/02/23	Geert Andries
Stress omzetten in positieve energie	VIVO 7/03 en 14/03/23	Vanessa De Grauwe
AIRD	KCD 29/06/23	Viviane Vermeiren & Marijn Wambacq
Tussen Kunst en Crip	InclusieAmbassade 12/09/2023	Vanessa De Grauwe, Evelien Uyttersprot & Pieter De Saedeleer
Boost je communicatie met artificiële intelligentie	EROV 20/09/23	Pieter De Saedeleer, Evelien Uyttersprot & Marijn Wambacq
Inclusief onderwijs: een persoonlijk verhaal	InclusieAmbassade 25/09/23	Marijn Wambacq
Geef me werk dat bij me past en ik kan werken	InclusieAmbassade 17/10/23	Geert Andries & Luc Van Sant

Onderwerp	Organisatie + datum	Gevolgd door
Veranderd leven, veranderd netwerk, veranderde krachten	Samenwerkingsverband Antwerpen NAH 23/11/23	Sabine Willaert
Samen anders werken	BlinkHuis Mechelen 24/11/23	Viviane Vermeiren
Inclusieve communicatie	VIVO en Febi 1/12/23	Geert Andries & Viviane Vermeiren
Webinar Boost je sales met LinkedIn	EROV 13/12/23	Pieter De Saedeleer
Festival van de gelijkheid: debat InclusieAmbassade	Curieus 15/12/23	Geert Andries

Intern vormingstraject voor alle medewerkers

Titel: Op een constructieve manier aan de slag met de werklust zodat elke medewerker en het team op een gezonde manier zijn werk kan doen

We startten dit werkjaar met een langdurig vormingstraject in het kader van preventie van stress-gerelateerde klachten en burn-out. Dit vormingstraject werd ingediend en goedgekeurd als reactie op de projectoproep 'Loopbaan-, preventie-, en welzijnsbeleid' bij het SFSCW (Sociaal Fonds voor Socio-cultureel werk).

Het doel van het traject is het omgaan met stress en werkdruk te verbeteren en competenties te ontwikkelen om hier nog beter mee om te gaan. De vorming is interactief en gebaseerd op cases en ervaringen uit de praktijk.

De begeleiding is in handen van Koen Joly, waarderende coach van mensen, teams en organisaties. Hij is zaakvoerder van KEIK - Mensen in beweging.

Door personeelwissels en ziekten vond de opstart later plaats dan voorzien en lukte het niet elke keer om met de hele ploeg aanwezig te zijn. De afwezigen worden echter mee betrokken in de uitgewerkte actiepunten.

Het totale traject is verspreid over twee jaar en neemt 12 dagdelen in beslag.

Onderwerp	Organisatie + datum	Gevolgd door
Opstart tweedaagse	Drongen 21/09 en 22/09/23	Alle Sig-medewerkers
Communicatie en feedback	Sig 11/12/23	Alle Sig-medewerkers

Adviesraden en redactie

Adviesraad Vorming en opleiding

Voorzitter

Jo Rigole

Leden

Charlotte Joossens, Veerle Pelckmans, Sophie Tessier, Lucia Vaes, Begga Van de Walle, Herman Van Hove, Nick Van Hamme, Pieter Vanvolsem, Petra Warreyn, Steven Wellekens en medewerkers Sig

De Adviesraad Vorming en opleiding geeft advies en sturing op het vlak van vorming en opleiding voor hulpverleners werkzaam in de ambulante revalidatie en aanverwante sectoren. De adviesraad vergadert tweemaandelijks. Op de agenda staan o.m. behoeftedetectie, prospectie en programmering en evaluatie van de activiteiten. De adviesraad focust op de sector 'ambulante revalidatie'. Van daaruit worden ook de meeste activiteiten geprogrammeerd, al staan de meeste initiatieven ook open voor andere geïnteresseerden. Voor de organisatie van specifieke activiteiten voor andere sectoren werken we samen met een netwerk van belangrijke contactpersonen uit die sectoren. Zij kunnen feedback geven over opleidingsnoden en -vragen.

Redactie Signaal Digitaal

Redactie

Geert Andries, Dieter Baeyens, Henri De Vroey, Greetje Desnerck, Hilde Roeyers, Herman Van Hove, Petra Warreyn en Inge Zink

Het tijdschrift Signaal: Significant voor de professionele hulpverlener is in de loop der jaren uitgegroeid tot een kwartaaltijdschrift met een ruim aanbod, relevant voor de praktijk van de revalidatie en het netwerk waarin die zich afspeelt. Dit omvat de diagnose en behandeling van personen met ontwikkelingsstoornissen, neuropsychologische en neurologische stoornissen vanuit een biopsychosociale benadering en de daarmee samenhangende belevingsaspecten. Inclusie en integratie staan centraal. Tot eind 2020 werd Signaal op papier uitgegeven. Sinds 2021 zijn we gestart met **Signaal Digitaal**, een online vorm van het tijdschrift. De redactie van het papieren tijdschrift is grotendeels op post gebleven en komt vier keer per jaar samen om binnengekomen artikels te beoordelen. Het doel van Signaal Digitaal is de hulpverlener blijvend te informeren over nieuwe trends in de hulpverlening. We mikken op 4 kwaliteitsvolle artikels per jaar. De werkzaamheden van de redactie van Signaal Digitaal en de werking van het wetenschappelijke platform van Sig (zie verder) zijn sinds 2021 onder één nieuw overleg voorzien.

Wetenschappelijk Platform en Netwerk

Voorzitter

Nick Van Hamme* (CAR Gent Impuls)

Leden

Caroline Andries (VUB) - Inge Antrop (UGent) - Dieter Baeyens* (KU Leuven) - Ivo Bernaerts (Thomas More Antwerpen) - Caroline Braet (UGent) - Paul Corthals (UGent & HoGent) - Marieke Coussens (Arteveldehogeschool) - Marina Danckaerts (KU Leuven) - Peter Paul De Deyn (UAntwerpen) - Miet De Letter (UGent) - Leo De Raeve (Onici) - Bert De Smedt (KU Leuven) - Greetje Desnerck* (Howest) - Pol Ghesquière (KU Leuven) - Hans Hellemans (UAntwerpen) - Christophe Lafosse (KU Leuven) - Wouter Lambrecht (PC Caritas) - Bea Maes (KU Leuven) - Jarymke Maljaars (KU Leuven) - Mieke Meirsschaut (Arteveldehogeschool) - Emmanuël Nelis (KAS/AZ Sint-Lucas Brugge) - Herbert Roeyers (UGent) - Hilde Roeyers* (Vives) - Mark Schittekatte (UGent) - Stefaan Singelée (Federatie CAR) - Evert Thiery (UGent) - Wim Tops (UHasselt) - Gunther Van Bost (UGent) - Tine Van Damme (KU Leuven) - Saskia van der Oord (KU Leuven) - Herman Van Hove* (Sig) - Kristiane Van Lierde (UGent) - Karla Van Leeuwen (KU Leuven) - Dirk Van West (UAntwerpen & VUB) - Martine Vanryckeghem (UC Florida) - Viviane Vermeiren* (Sig) - Guy Vingerhoets (UGent) - Bart Volders* (CAR Ascendere) - Petra Warreyn* (UGent) - Steven Wellekens* (Federatie CAR), Inge Zink (KU Leuven)

Eén van de doelstellingen van Sig bestaat erin het professionele (revalidatie)werk wetenschappelijk te onderbouwen. Sig wil de samenwerking tussen onderzoekers en veldwerkers stimuleren. In de praktijk is er namelijk wel nood aan, maar geen tijd voor dergelijk onderzoek en in researchprogramma's is de praktijkbetrokkenheid soms onderbelicht. Sig vervult deze rol mede met de steun van de Federatie van Centra voor Ambulante Revalidatie.

In de loop van 2015 voltrok zich de vernieuwing van de werking, via twee nieuwe organen: het Wetenschappelijk Platform en het Wetenschappelijk Netwerk. We vonden heel wat onderzoekers bereid om (blijvend) bij te dragen tot de wetenschappelijke werking van Sig. Het Wetenschappelijk Netwerk is een breed netwerk van wetenschappers dat Sig kan aanspreken om mee te werken. Het Wetenschappelijk Platform (leden hiervan zijn hierboven aangeduid met *) werkt intenser rond specifieke onderzoeksprojecten. Het biedt hen ook de mogelijkheid om onderzoekers/wetenschappers van andere instituten te ontmoeten en in Sig een kanaal te vinden voor de realisatie van de maatschappelijke meerwaarde van het onderzoek. In 2021 worden de werking van dit platform en de werkzaamheden van de redactie van Signaal Digitaal onder één nieuw overleg voorzien, met als doel wetenschap en praktijk nog meer op elkaar af te stemmen.

4. Participanten

Alle vzw's uit de ruime welzijns- en gehandicaptensector kunnen jaarlijks Sig-participant worden. In ruil voor een bedrag , dat bestaat uit een basisbedrag en een deelnamebedrag per werknemer, krijgen ze een aantal voordelen: reductie op de deelnemersprijs voor tal van workshops en studiedagen, deelname aan intervisiewerkgroepen (CAR) aan gereduceerde prijs, reductie bij 'Gebruik infrastructuur Sig' en een 2 gratis inschrijvingen op Signaal Digitaal. De bijdrage en voordelen van het participantschap gelden per kalenderjaar.

De volgende vzw's tekenden in januari 2023 in als participant: 33 Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR) en 3 andere vzw's.

CAR Aalst (De Hert)
CAR Houtland - Westkust
✓ CAR Aartrijke ('t Veld)
✓ CAR Elora
CAR Antwerpen
CAR Ascendre:
✓ CAR Eeklo (Klimop)
✓ CAR Lede (De Springplank)
✓ CAR Ninove (De Locomotief)
✓ CAR Wetteren (De Schakel)
CAR Beveren ('t Vlot)
CAR Brugge (Spermalie - De Kade)
CAR Brussel (De Poolster)
CAR Brussel (VGC)
CAR Buggenhout
CAR Deinze (Ter Kouter)
CAR Destelbergen (De Steijger)
CAR Drongen (Bolt)
CAR Lovenjoel (Zeplin)
CAR Gent (Sint-Lievenspoort)
CAR Gent (Impuls)
CAR Geraardsbergen (Horizon)
CAR Halle (Land van Halle)
CAR Ieper (De Klinker)
CAR Knokke-Heist (De Klinker)
CAR Kortrijk (Overleie)
CAR Kortrijk Heule (Accent)
CAR Oostakker
CAR Oostende (Stappie)
CAR Oudenaarde (Ter Eecken)

CAR Roeselare
 CAR Kortrijk Rollegem (De Kindervriend)
 CAR Ronse (NOK Centrum)
 CAR Sint-Niklaas (Het Veer)
 CAR Tienen (DAT)
 CAR Torhout (Noordhoek)
 CAR Wuustwezel (Noorderkempen)
 CAR Zele (Kapelhof)
 CAR Zottegem (Wegwijs)

Arteveldehogeschool, Gent
 Centrum voor Ontwikkelingstherapie, Roeselare
 Ziekenhuis Inkendaal, Vlezenbeek

Overzicht van het aantal participanten 2019-2023

	Centra Ambulante Revalidatie	Andere vzw's (non-profitsector)
2019	36	3
2020	36	3
2021	33	3
2022	33	3
2023	33	3

5. Erkenning en subsidiëring

Ministerie van Cultuur

Sig vzw werd in 1993 door het Vlaams Ministerie van Cultuur erkend als 'organisatie voor vormings- en ontwikkelingswerk voor bijzondere doelgroepen'. Vanaf 1 januari 1997 werd Sig vzw erkend als 'dienst voor sociaal-cultureel werk' bij hetzelfde ministerie. De erkenning en subsidiëring gebeurde op basis van de jaarlijkse realisatie van een aantal activiteitenpakketten. In 2003 werd het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk opnieuw gewijzigd. Twee jaar bleef Sig functioneren als dienst voor sociaal-cultureel werk. Vanaf 1 januari 2005 werd Sig erkend als lid van de federatie Vijftact, een federatie van vormingsdiensten voor personen met een handicap en hun omgeving. Vijftact werd officieel opgericht op 21 april 2004. De federatie groepeerde vijf voormalige diensten voor sociaal-cultureel werk: Sig, Centrum Zit Stil, Gezin en handicap, Vlaamse Dienst Autisme en Doof Vlaanderen. De opdracht van Vijftact is het ontwikkelen van educatieve programma's en het aanbieden van aanvullende activiteiten op het vlak van

sensibilisatie, begeleiding en maatschappelijke activering. Dit alles moet gericht zijn naar het brede (hoofdzakelijk niet-professionele) publiek. Onder impuls van dit decreet richt de Sig-werking zich expliciet tot twee doelgroepen: (1) professionele hulpverleners en (2) alle geïnteresseerden. Het nieuwe decreet houdt ook een ommekeer in van een kwantitatieve naar kwalitatieve regelgeving. Er wordt gewerkt met beleidsplannen en jaarprogramma's. Kwaliteitszorg wint aan belang.

In januari 2018 ging weer een nieuw decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk in voege. Het omvatte een overgangperiode naar de nieuwe beleidsperiode 2021- 2025. In 2019 werkten we aan het beleidsplan van Vijftact voor 2021-2025, dat op 31 december 2019 ingediend werd. Doof Vlaanderen stapte over naar een ander decreet en verliet Vijftact. In 2020 kregen we het goede nieuws dat het beleidsplan goedgekeurd werd, weliswaar met een aantal stevige werkpunten en zonder verhoging van het budget zoals gevraagd. In 2021 startten we met de realisatie van dit beleidsplan. Vijftact veranderde van naam en werd Inclusie-Ambassade.

6. Samenwerkingsverbanden en lidmaatschappen

Samenwerking en netwerking zit in het DNA van Sig. Naast vele activiteiten die door samenwerking tot stand kwamen, hebben we ook een aantal prioritaire partners met wie we een structureel samenwerkingsverband hebben.

InclusieAmbassade

Voor de breedmaatschappelijke werking is Sig sinds 2004 lid van Vijftact, gesubsidieerd door het ministerie van Cultuur. In mei 2021 werd de nieuwe naam van Vijftact gelanceerd, dit naar aanleiding van het nieuwe beleidsplan. Het werd InclusieAmbassade, een bruisende naam voor een bruisend netwerk met als partners Centrum ZitStil, Sterkmakers in Autisme, Gezin en Handicap en Sig.

InclusieAmbassade is een sociaal-culturele netwerkorganisatie die voluit streeft naar een inclusieve maatschappij. Samen met vier partnerorganisaties laten we onze ideeën én de stem van mensen die hun beperking als een handicap ervaren, nog meer horen. InclusieAmbassade gaat resoluut voor een wereld waarin mensen begrip hebben voor elkaar, één waarin inclusie vanzelfsprekend is en niet langer een streven. Waarin iedereen een gelijkwaardige plek kan innemen en expertise deelt. Samen zijn we dé ambassadeurs voor een inclusieve samenleving. InclusieAmbassade heeft een nieuwe website (www.inclusieambas-

sade.be), met daarop onder andere meer informatie over de gezamenlijke projecten die we in 2023 gelanceerd hebben: (1) De week van de betrouwbare informatie, (2) Burgemeesters voor iedereen, (3) Fototentoonstelling Achter het label, en (4) InclusieForum, een reeks lezingen met spraakmakende sprekers. Medewerkers van Sig zetelen in de werkgroepen Diversiteit, Communicatie, Dag van de betrouwbare informatie en HRM.

In 2022 ging Greet Firliefyn met pensioen en kreeg de InclusieAmbassade een nieuwe directeur, Koen Browaeyts.

Federatie van Centra voor Ambulante Revalidatie

Sinds lange tijd werken Sig en de Federatie CAR (www.revalidatie.be) samen. In 2021 werd de samenwerkingsovereenkomst vernieuwd en riepen we een stuurgroep in het leven. Deze komt tweemaal per jaar samen om de verschillende samenwerkingsdomeinen te bespreken: (1) samenwerking op het vlak van wetenschappelijk onderzoek, en (2) samenwerking op het vlak van vorming, uitwisseling expertise, publicaties en kwaliteitsondersteuning. We stemmen ook de onderlinge communicatie steeds beter af.

Hersenletsel Liga

De hersenletsel Liga heeft als doel alle personen en organisaties te verbinden die zich inzetten voor een betere levenskwaliteit van personen met een niet-aangeboren hersenletsel (NAH) en hun omgeving.

Sig is preferentiële, niet-exclusieve vormingspartner van de Hersenletsel Liga. We organiseren vorming over NAH voor mensen met NAH en hun omgeving en voor hulpverleners. Daarnaast werken we ook samen op het vlak van sensibilisering, informatie en publicaties en geven een gezamenlijke nieuwsbrief uit.

In 2023 werd de bestaande samenwerkingsovereenkomst geüpdatet.

Verder is Sig lid van:

- Sociare, Federatie Werkgevers Sociaal-culturele sector (via InclusieAmbassade)
- De Federatie (via InclusieAmbassade)

Sig werkt intensief mee in:

- het Netwerk Leerproblemen Vlaanderen
- het Vlaams Forum voor Diagnostiek

Activiteiten & realisaties 2023

1. Vorming professionele hulpverleners

Voor wie?

Sig is ontstaan als vormingsdienst voor de Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR). In de loop der jaren is het doelpubliek uitgebreid naar alle professionele hulpverleners die werken met kinderen en/of volwassenen met een beperking. Er komen ook deelnemers uit onderwijs, gezondheidszorg en heel wat zelfstandige therapeuten, vnl. logopedisten, naar de activiteiten. Bij alle Sig-activiteiten staat de doelgroep vermeld. Voor sommige doelgroepen zijn er specifieke activiteiten.

Hoe krijgt het aanbod vorm?

Sig vindt het belangrijk de expertise en competentie van hulpverleners te verhogen die beroepsmatig werken aan de inclusie, integratie en revalidatie van mensen met een beperking. Professionele hulpverleners vormen een onmiskenbare schakel in het bevorderen van de levenskwaliteit van personen met een beperking. De constant evoluerende wetenschappelijke inzichten in de diagnostiek en behandeling zorgen ervoor dat iedereen in het werkveld - nog maar net of lang afgestudeerd - overtuigd is van de noodzaak van permanente vorming en bijscholing. Om hieraan tegemoet te komen organiseert Sig studiedagen, workshops, webinars, praktijkdagen, intervisiewerkgroepen, symposia en andere events. We proberen altijd zo nauw mogelijk aan te sluiten bij de vormingsnoden van het werkveld. Bij het opzetten van de vormingsactiviteiten hanteren we de principes van verantwoord handelen (evidence based practice). Drie factoren zijn hierbij belangrijk:

- de mate waarin een onderzoek, een therapeutische methode, een test, ... wetenschappelijk ondersteund is
- of en hoe deze in de klinische praktijk kan worden gebruikt door hulpverleners, rekening houdend met de specifieke kenmerken en vaardigheden van deze therapeuten, en
- afgestemd op de kenmerken en context van de specifieke cliënt

De vormingsbehoeften worden via diverse kanalen geïnventariseerd. We krijgen suggesties van deelnemers aan de activiteiten, van mensen uit het werkveld, van adviesraadleden en van leden van het Wetenschappelijk Netwerk. Soms zetten we specifieke bevragingen op. Al deze suggesties komen aan bod op de Adviesraad Vorming en Opleiding.

Welke soort activiteiten?

We maken een onderscheid tussen studiedagen, workshops, webinars, intervisiewerkgroepen, praktijkdagen, symposia en congressen:

Een **studiedag** duurt een volledige dag (een halve dag is eerder uitzonderlijk, maar kan wel als het gaat om een zeer specifieke inhoud, bv. een test). De nadruk ligt op het doorgeven van kennis en nieuwe inzichten, het illustreren van handelingswijzen. De grootte van de deelnemersgroep varieert. Vroeger werden de meeste studiedagen in vakantieperiodes georganiseerd (Krokus, Pasen en Herfst). We blijven dit doen, maar merken dat de opkomst sterk daalt. Daarom organiseren we meer en meer studiedagen buiten de vakantieperiodes.

Een **workshop** duurt één of meerdere dagen. De nadruk ligt op het inoefenen van bepaalde vaardigheden, attitudes, behandelingsconcepten, ... Omdat dit een meer praktische en interactieve werkvorm is, heeft een workshop een beperkter aantal deelnemers.

Een **webinar** is een korte voorstelling (1,5-2u) van een bepaalde inhoud, dit kan gaan van eerder theoretisch naar zeer praktisch. Maar altijd online!

De organisatie van de **intervisiewerkgroepen** verloopt per werkjaar. De intervisiewerkgroepen zijn voornamelijk samengesteld uit medewerkers van de CAR. De algemene coördinatie van de werkgroepen is in handen van Viviane Vermeiren. Per werkgroep is er een inhoudelijke coördinator. De werkgroepen komen maandelijks of om de zes weken bijeen. Per werkjaar is er een programma opgesteld. Naast de vooropgestelde thema's wordt er telkens tijd uitgetrokken voor het uitwisselen van informatie over recent gevolgde vormingen, publicaties, nieuwe tests of behandelingsmethodieken en gevalsebesprekingen. Op het einde van het werkjaar verschijnt er een synthese van de werkzaamheden op de website. Er wordt ook bekeken of de werkgroep het volgende werkjaar verder zal bijeenkomen. Bij **supervisie** is er een deskundige die de input van de sessies verzorgt en feedback geeft op wat de leden aangeven.

Praktijkdagen zijn een relatief nieuw concept waarbij na een inhoudelijke inleiding, de groep zich verdeelt in subgroepen waar praktijkdeskundigen een casus voorleggen en de groep gezamenlijk zoekt naar de beste aanpak van deze casus.

Een **symposium** brengt deskundigen samen rond een bepaald thema. Ze belichten de problematiek vanuit verschillende invalshoeken. Er wordt meestal vertrokken van de huidige stand van zaken van wetenschappelijk onderzoek. Van daaruit wordt er verder gewerkt met concrete voorbeelden en illustraties.

Een **congres** doet hetzelfde maar op veel grotere schaal. Meestal kan men subgroepen volgen naar keuze.

Hoe wordt het aanbod bekendgemaakt?

Grosso modo wordt het aanbod op twee momenten gebundeld aangekondigd (november en juni), maar tussendoor worden extra initiatieven bekendgemaakt. Alle informatie staat op de website. De bekendmakingskanalen die we gebruiken zijn voornamelijk de elektronische nieuwsbrief (zie elders in dit activiteitenverslag), nieuwsflashes naar bepaalde doelgroepen, aankondigingen in tijdschriften en op websites. Op papier verschijnt nog een flyer met het volledige overzicht. Van elke vorming kan een fiche gedownload en afgedrukt worden. Inschrijven gebeurt uitsluitend online via de website. In uitzonderlijke gevallen wordt een aparte promotiefolder gemaakt, bijvoorbeeld voor een symposium.

Op de volgende bladzijden volgt een overzicht van de georganiseerde activiteiten en het aantal deelnemers in 2023. Verder in het verslag vind je cijfergegevens en een globale overzichtstabel van de deelnemersaantallen over de laatste jaren.

Overzicht vorming professionele hulpverleners

Studiedagen, live (L) of online (O)

(Live in Gijzegem, tenzij anders vermeld)

Titel van de studiedag (begeleider)	Datum (plaats)	Deelnemers	L/O
Aan de slag met Metaphon voor onderzoek en behandeling van kinderen met fonologische spraakklankstoornissen (Ingrid Herreman)	2 februari	18	O
Motorische vaardigheden en fysieke activiteit van kinderen en jongeren met autisme (Tine Van Damme)	2 februari	38	O
ACT bij kinderen (Wendy Troost)	20 februari	39	L
Kinderen en jongeren met ASS begrijpen en begeleiden vanuit prikkelverwerking, lichaamsgevoel en dyspraxie (Anneke Groot & Janneke Geijsberts)	21 februari	30	O
Behandeling van volwassenen met dysartrie - Aan de slag met DYSAMIX (Frank Paemeleire)	23 februari	45	L
De motorische ontwikkeling ondersteunen bij kinderen en jongeren met DCD (Bert Steenbergen)	24 februari	65	O
Breuken zetten de rekenwereld op z'n kop (Hilde Heuinck)	17 maart	22	O
Beginnende en gevorderde leesmoeilijkheden remediëren op het niveau van de volledige lagere school (Hilde Heuinck)	3 april	39	L
Aan de slag met Metaphon voor onderzoek en behandeling van kinderen met fonologische spraakklankstoornissen (Ingrid Herreman)	3 april	30	O
Beginnende en gevorderde spellingsmoeilijkheden remediëren op het niveau van de volledige lagere school (Hilde Heuinck)	4 april	24	L
(N)iemand naast mij - Eenzaamheid bij personen met NAH en hun naasten (Greet Demesmaeker)	6 april	13	O
In balans - het meten en trainen van evenwichtsvaardigheden bij kinderen (Evi Verbecque & Jorn Ockerman)	7 april	27	L

Titel van de studiedag (begeleider)	Datum (plaats)	Deelnemers	L/O
Medicatie bij ontwikkelingsstoornissen: feiten en fictie in een emotioneel debat (Peter Emmery)	7 april	11	L
Rekenzwakke kinderen leren omgaan met de rekenwereld tot 1000 (Hilde Heuinck)	21 april	34	O
Autisme en het voorspellende brein (Peter Vermeulen)	24 april	85	O
Het Cognitive Disabilities (-reconsidered) Model - Inleidende studiedag (Turid Deisz)	24 april	12	L
Voeding en prematuriteit - Logopedische aanpak van voeding(sproblemen) in de eerste levensjaren (Charlotte Scheerens & Indra Lens)	27 april	32	L
Tinnitus, hyperacusis en misofonie: een up-to-date theoretisch kader over diagnostiek en behandelmogelijkheden: het belang van een multidisciplinair beleid (Annick Gilles & Laure Jacquemin)	28 april	38	L
Zelfregulering en werkgeheugen als basis van leren: wat en hoe te trainen bij jonge kinderen? (Albert Janssens)	5 mei	20	L
De impact van meertaligheid op het rekenen (Hilde Heuinck)	12 mei	13	L
Rekenzwakke kinderen leren omgaan met kommagetallen (Hilde Heuinck)	26 mei	10	O
Slaapproblemen bij het jonge kind (Ina Van Humbeeck)	8 juni	16	L
Hedendaagse ontwikkelingspsychologische inzichten - Opvoeding, hechting, emotieregulatie (Katrijn Brenning)	5 juli	23	O
ACT bij kinderen (Wendy Troost)	12 juli	8	L
Rekenzwakke kinderen leren omgaan met de rekenwereld tot 20 (Hilde Heuinck)	29 september	36	O
Rekenzwakke kinderen leren omgaan met de rekenwereld tot 100 (Hilde Heuinck)	27 oktober	39	O
Assessment & behandeling ernstige afasie - Aan de slag met GLOBAMIX (Frank Paemeleire)	30 oktober	48	O
Probleemgedrag bij matig, ernstig en diep verstandelijk beperkte mensen met autisme (Wilfried Peeters)	31 oktober	43	L

Titel van de studiedag (begeleider)	Datum (plaats)	Deelnemers	L/O
De impact van zwakke executieve functies op het leervermogen via spel mediëren (Hilde Heuinck)	2 november	30	L
De impact van meertaligheid op het rekenen (Hilde Heuinck)	3 november	20	L
Autisme en hoogbegaafdheid (Adi Van den Brande)	9 november	22	L
ACT bij kinderen: help kinderen om met meer veerkracht in het leven te staan (Wendy Troost)	14 november	11	L
Autisme en emotieregulatie: de rol van de interne zintuigen (Steven Degrieck)	16 november	33	L
Hodson & Paden: onderzoek en behandeling van onverstaanbare kinderen (Ingrid Herreman)	16 november	30	O
Rekenzwakke kinderen leren omgaan met de rekenwereld tot 1000 (Hilde Heuinck)	17 november	19	O
Over- en onderprikkeling voorkomen in een klascontext (Karen Van Dyck)	17 november	37	O
(Psycho)motorische diagnostiek bij jonge kinderen met (een vermoeden van) autisme (Tine Van Damme)	23 november	56	O
Basiscursus NAH voor Oost-Vlaanderen (Engelien Lannoo)	24 november	39	L
Dove/slechthorende kinderen tot lezen brengen blijft een hele uitdaging (Leo De Raeve)	24 november	67	L
Aan de slag met het model van 'de draad' (Gerrit Vignero)	24 november	8	L
De motorische ontwikkeling ondersteunen bij kinderen en jongeren met DCD (Bert Steenbergen)	24 november	43	O
Hodson & Paden: onderzoek en behandeling van onverstaanbare kinderen (Ingrid Herreman)	11 december	30	O

Webinars

Titel van het webinar (begeleider)	Datum	Deelnemers
SpraakKlankOnderzoek (SKO) voor beginners (Joris Vanopstal, Ingrid Herreman & Geert Andries)	13 februari	30
SpraakKlankOnderzoek (SKO) voor beginners (Joris Vanopstal, Ingrid Herreman & Geert Andries)	2 maart	30
Grafomotorische vaardigheden (Nathalie Vanassche)	6 maart	20
Villa Babelmond housewarming (incl. publicatie) (Ingrid Herreman, Kata Polfliet & Neeltje Van den Bosch)	4 april	86
Villa Babelmond housewarming (incl. publicatie) (Ingrid Herreman, Kata Polfliet & Neeltje Van den Bosch)	20 april	77
Lichaams(on)tevredenheid bij kinderen en adolescenten (Juliette Taquet & Jolien De Coen)	24 april	28
Prentenboek ACT boekvoorstelling (1) (incl. publicatie) (Wendy Troost)	16 mei	66
Prentenboek ACT boekvoorstelling (1) (incl. publicatie) (Wendy Troost)	25 mei	40
Villa Babelmond - Extra Housewarming (1) (incl. publicatie) (Ingrid Herreman)	4 juli	9
Villa Babelmond - Extra Housewarming (2) (incl. publicatie) (Ingrid Herreman)	2 oktober	18
SpraakKlankOnderzoek (SKO) voor gebruikers met (enige) ervaring (Joris Vanopstal, Ingrid Herreman & Geert Andries)	16 oktober	21
Overprikkeling na een hersenletsel - informatie voor professionals (Hella Thielen)	31 oktober	28
SpraakKlankOnderzoek (SKO) voor beginners (Jente Verbesselt, Joris Vanopstal, Ingrid Herreman & Geert Andries)	13 november	12
Van M-decreet naar Leersteundecreet: wat verandert er? (Els Sys)	13 november	80
Taalmaatjes: logopedische ouderbegeleiding bij kleuters (Ingrid Herreman & Wanda Heylen)	23 november	20
ADHD: help je mee? - boekvoorstelling (incl. publicatie) (Ilse Dewitte, Marc Willems & Marina Danckaerts)	19 december	180

Workshops, live (L) of online (O)

(Live in Gijzegem, tenzij anders vermeld)

Titel van de workshop (begeleider)	Data (plaats)	Deelnemers	L / O
Aangepaste ondersteuning voor kleuters met autisme (Veerle Vantorre)	3 februari	28	O
De rol van de kinesitherapeut in de diagnostiek en therapie van kinderen met ASS (Wouter Carton)	20 februari	16	L
Hoe coach ik kinderen en jongeren met faalangst naar meer zelfvertrouwen? (Heleen Gadeyne)	21 februari 24 maart	10	L
Basiscursus bewegingspedagogiek volgens Veronica Sherborne (Level I/II) (Wouter Carton)	21 februari 22 februari 4 april	15	L
Ervaar TOS: ervaringscircuit over taalontwikkelingsstoornis (An Lippens)	23 februari	6	L
Laat de duplo popjes spreken! Werken met de duplo methodiek vanuit het contextuele hulpverleningskader (Anne De Keyser)	23 februari 3 maart	7	L
Logopedie voor kinderen met een normale begaafdheid en autisme (Veerle Vantorre)	27 februari 28 februari	15	L
Muziek beweegt mij! Neurologische muziektherapie inzetten bij de behandeling of begeleiding van volwassen personen met NAH (Manon Bruinsma & Laurien Hakvoort)	28 februari	18	L
Hodson en Paden: onderzoek en behandeling van onverstaanbare kinderen (Imma Van De Wijer-muris & Yvonne Draaisma)	2 maart 31 maart 20 april	20	L
GMS - Gebarensysteem voor Morfo-Syntaxis (Leonie Vercruysse & Anaïs Ameye)	3 maart	20	L
Hoe kan je negativiteit en frustraties vermijden en doorbreken in je organisatie? (Nele Verrezen)	6 maart	26	L
De verkennende fase, het kennismakings- en intakegesprek (Anouk Vanden Bogaerde & Ernst Koster)	7 maart	4	L
Communicatie met ouders in het hulpverleningsproces (Anouk Vanden Bogaerde & Ernst Koster)	7 maart 17 april 11 mei	3	L

Titel van de workshop (begeleider)	Data (plaats)	Deelnemers	L / O
Zelfstandigheid stimuleren bij autisme (Veerle Vantorre)	14 maart	29	O
Vergaderhygiëne: zo efficiënt mogelijk vergaderen (Michel Rosius)	21 maart	12	L
Lichaamsgerichte aanpak van trauma's bij autisme (Delphine Callewaert)	27 maart	17	O
Schrijfproblemen en schrijfmotoriek in het (buiten)gewoon lager onderwijs (Karen Van Dyck)	27 maart	15	L
Masterclass DTTC en ReST (Melissa Krommedam-Wiebertjes)	4 april	12	O
De kracht van de denkdieren - aan de slag met de executieve functies (Kristel De Bruyne, Karlien De Troeyer & Lise Bauweleers)	5 april	25	L
Basiscursus PROMPT (Petra Van Es & Karin Brinkman)	5 april 6 april 7 april	28	L
Lezen en spellen met Taal in Blokjes (Jolanda Kooter)	7 april	12	L
Komen tot een onderhandeld therapieplan en de therapeutische fase (Anouk Vanden Bogaerde & Ernst Koster)	17 april	3	L
Nieuwe Autoriteit (NVR) - Waakzame zorg als benadering in aanpak van probleemgedrag (Maurits Wysmans)	17 april	7	L
Als hulpverlener communiceren met lager geschoolde ouders: uitdagingen en kansen (Klaar Hammenecker)	21 april 5 mei	10	L
Psycho-educatie bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (Begga Van De Walle)	8 mei	17	L/O
Op speelse wijze! Speel-elementen creatief inzetten in je therapie (Jorn Ockerman)	9 mei	18	L
Het slechtnieuwsgesprek en de afrondingsfase (Anouk Vanden Bogaerde & Ernst Koster)	11 mei	5	L
Introductie positieve psychologie in de logopedie (Anke Van Oevelen)	11 mei	10	O
Ondersteunend tekenen bij kinderen en jongeren met TOS (en zonder) (Pien van der Most)	17 mei	18	O

Titel van de workshop (begeleider)	Data (plaats)	Deelnemers	L / O
Hoe kunnen we mensen met autisme ondersteunen in het omgaan met emoties? (Delphine Callewaert)	22 mei	25	O
Vertrouw ik jou? Over hersenletsel en argwaan (Arno Prinsen)	25 mei	9	L
Woordenschatuitbreiding bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (Begga Van De Walle)	5 juni	25	O
Suïcidepreventie voor logistieke medewerkers in de CAR (Lies Vandenbussche)	7 juni	6	O
GMS - Gebarensysteem voor Morfo-Syntaxis (Leonie Vercruysse & Anaïs Ameye)	9 juni	21	L
Het Cognitive Disabilities Model (CDM), praktische toepassing in het dagelijks leven van cliënten met cognitieve moeilijkheden (Heidi Lemmens)	13 juni	18	O
Aan de slag met mindset - Hoe kan je groeidenken bij kinderen stimuleren? (Anke Van Oevelen)	15 juni	10	L
Klinische toepassingen van yoga-houdingen en flows binnen de pediatrie (Tineke Mariën)	3 juli	10	L
Suïcidepreventie voor paramedici in de CAR (Nele De Laender & Celine Ponnet)	3 juli	15	L
Intensieve bijscholingscyclus - Therapeutische begeleiding van kinderen met rekenmoeilijkheden (Hilde Heuinck)	3 juli 4 juli 10 juli 11 juli	11	L
Door het lint: wat te doen bij meltdown (Steven Degriecq)	4 juli	28	L
Mini-KIDS - Directe stottertherapie bij jonge stotterende kinderen (2 tot 6 jaar): basisideeën, werkwijze en materialen (Veerle Waelkens)	5 juli	20	L
Inleefsessie - kruip in de huid van iemand met autisme (Adi Van den Brande)	6 juli	11	L
Suïcidepreventie voor psychologen in de CAR (Nele De Laender & Marieke Van Malderen)	6 juli	8	L
EuREKA - Train de trainer (Elisa Boelens)	7 juli	15	L

Titel van de workshop (begeleider)	Data (plaats)	Deelnemers	L / O
OMFT-1 Basiscursus (Liset Maas-houtekamer, Maaïke Selten-pijpe)	7 juli 8 juli	22	L
Hanen workshop More Than Words® (Hanen-instructeur)	17 augustus 18 augustus 22 augustus 24 augustus	10	O
Suicidepreventie voor paramedici in de CAR (Nele De Laender & Marieke Van Malderen)	31 augustus	13	L
Masterclass Klinkklare Klinkers (Karin Brinkmann)	16 september	5	O
Suicidepreventie voor psychologen in de CAR (Liefke De Witte & Marieke Van Malderen)	19 september	15	L
Project IMPACT (Sara Van der Paelt)	25 september 26 september	26	L
Basiscursus PROMPT (Karin Brinkmann)	27 september	14	L
Introductie positieve psychologie in de logopedie (Anke Van Oevelen)	5 oktober	12	O
Succesvol communiceren bij autisme (Adi Van den Brande)	5 oktober	11	L
EuREKA - Train de trainer (Laura Wante & Eva Van Malderen)	10 oktober	15	L
Vormingstraject suïcidepreventiebeleid binnen de CAR (Jolien Mertens & Liefke De Witte)	12 oktober 11 december 20 februari 24 19 april 24 10 juni 24	14	O
Autisme uitleggen aan mensen met autisme (Thomas Fondelli)	16 oktober	19	O
Workshop JASPER 2023 (vijfdaagse) (Saskia Vervaet & Sara Van der Paelt)	16 t.e.m. 20 oktober Deinze	12	L
De leidinggevende rol als complementaire rol (Michel Rosius)	16/17 oktober 21 november	13	L
It Takes Two to Talk® Hanen Certificeringsworkshop (Sarah Paterson)	19 oktober 20 oktober 26 oktober 27 oktober	11	O
Boost Camp - Train de trainer (Brenda Volkaert)	20 oktober	8	L
Opfrissingscursus EHBO (Liantis)	20 oktober	12	L

Titel van de workshop (begeleider)	Data (plaats)	Deelnemers	L / O
Het SMART formuleren van doelen op basis van diagnostische informatie cf. ICF-model (Nadja Brocatus)	26 oktober	10	L
OMFT-2 Verdiepingscursus A (Liset Maas-Houtkamer & Maaïke Selten-Pijpe)	3 november 4 november	18	L
Mensen zijn niet lastig, het verschil tussen mensen is lastig! (Nele Verrezen)	9 november 4 december	20	L
Schrijfproblemen en schrijfmotoriek in het (buiten)gewoon lager onderwijs (Karen Van Dyck)	10 november	11	L
Woordenschatuitbreiding bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (Begga Van De Walle)	13 november	25	O
Suïcidepreventie voor logistieke medewerkers in de CAR (Sarah Holemans & Lies Vandenbussche)	15 november	14	O
Handvatten voor logopedisten om motivatie bij kinderen te versterken (Anke Van Oevelen)	16 november	14	O
Kinderdysfonie in de praktijk (Charlotte Van de Pol)	21 november	8	L
Eetproblemen en autisme (Thomas Fondelli)	4 december	25	O
Faalangst bij kinderen en jongeren - Op weg naar meer zelfvertrouwen! (Ilse Dewitte)	5 december	10	L
EuREKA - Train de trainer (Eva Van Malderen)	7 december	16	L
Versterken van EF bij kinderen en jongeren met een TOS (Begga Van De Walle en Eddy Hoste)	8 december	30	O
Aan de slag met mindset - Hoe kan je groeidenken bij kinderen stimuleren? (Anke Van Oevelen)	14 december	14	O
Autisme en zintuiglijke problemen (Steven Degriek)	14 december 15 december	8	L
Spontane Taalanalyses van Kindertaal - (Rob Zwitserlood)	15 december	17	L
De kracht van spel in de logopedische therapie bij jonge kinderen (Begga Van De Walle)	18 december	25	O

Symposium: Mijn lichaam wil niet meer mee - Functioneel Neurologische Symptoomstoornis bij kinderen en jongeren

Datum	6 april 2023
Locatie	DPC Mechelen
Aantal deelnemers	56
Spreekers	An De Cock, Perri De Mol, Gaby De Meyer, Ingrid Stevens, Guy Sterckens & Caroline Van Den Berg

Elke therapeut of begeleider wordt wel eens geconfronteerd met kinderen en jongeren die zich presenteren met aanhoudende lichamelijke klachten waarvan de oorzaak onduidelijk is. Zodra deze lichamelijke klachten niet verklaard kunnen worden vanuit een duidelijke ziekte of stoornis, ontstaan andere verklaringstheorieën: "het is stress, het heeft te maken met hevige emoties, het is een schreeuw om aandacht ... ". We merken dat deze, vaak rechtlijnige, verklaringen niet toereikend zijn voor de complexiteit en vaak ook onvoldoende handvaten geven voor begeleiding en/of behandeling.

Het symposium "Mijn lichaam wil niet meer mee" bracht de meest recente informatie rond deze problematiek. Zo ontdekten de deelnemers onder andere hoe deze klachten ontstaan, hoe we ze kunnen verklaren, welke vicieuze cirkels de klachten in stand houden en hoe je hierop het beste kan reageren. De deelnemers leerden wie deze klachten kan behandelen, hoe je een behandeling start en hoe zij als therapeut mee het verschil kunnen maken voor deze kinderen en jongeren.

Deze dag werd ingericht door een enthousiast interdisciplinair team van het Revalidatiecentrum Pulderbos dat een residentieel behandelprogramma aanbiedt voor kinderen en jongeren met functioneel-neurologische klachten (FNSS).

In de voormiddag voorzagen we een plenair, theoretisch gedeelte, terwijl de theoretische uitgangspunten in de namiddag werden omgezet in de praktijk. Aan de hand van een casus oefenden de deelnemers het opstellen van een bio-psycho-sociaal verklaringsmodel, waarin we op zoek gaan naar de in stand houdende vicieuze cirkel(s) en/of een aanvalsplan uitwerken. Aansluitend stelden we een behandelplan op waarbij zowel school, paramedische therapieën, psychotherapeutische invalshoeken en aanpassingen van omgevingsfactoren aan bod komen. Tot slot dachten we na over re-integratie: het opnieuw participeren en functioneren in eigen context.

Praktijkdag dyslexie

Dit lees je goed!

Datum	2 juni 2023
Locatie	Sig Gijzegem
Aantal deelnemers	72
Sprekers	Bert De Smedt, Sandrine De Coster, Sabine Vandevelde, Eddy Hoste, Eva Monstrey, Hilde Heuninck & Sandy Wynants

De praktijkdag "Dit lees je goed!" had als hoofddoel om van elkaar te leren door uitwisseling van good practices tussen de deelnemers. We startten met een algemene inleiding in de vorm van een plenaire lezing. Daarna volgde elke deelnemer drie van de zes aangeboden workshops. In de workshops werd telkens een 'kapstok' aangereikt. Meestal was dit een good practice van de begeleider, maar het onderwerp kon ook een methodiek of bijvoorbeeld een softwareprogramma zijn. De bedoeling was dan dat de deelnemers tijdens de workshops verder inspiratie opdeden door met elkaar praktijkervaring uit te wisselen.

Programma

- Plenaire lezing: Het lezende brein - Inzichten uit hersenonderzoek over de oorzaken van dyslexie (prof. dr. Bert De Smedt)
- Workshop 1: De computer, een onmisbare hulp voor kinderen en jongeren met dyslexie! (Sandrine De Coster)
- Workshop 2: Dysparcours, een inleefparcours voor dyslexie en dyscalculie (Sandrine De Coster en Sabine Vandevelde)
- Workshop 3: Psycho-educatie en ouderbegeleiding bij dyslexie (Sabine Vandevelde en Eddy Hoste)
- Workshop 4: Fonemi: webapplicatie om fonemisch bewustzijn in te oefenen (Eva Monstrey)
- Workshop 5: Negen jaar of ouder én dyslectisch ... welke hulp kunnen wij nog bieden? (Hilde Heuninck)
- Workshop 6: Frans in un deux trois - Kant-en-klaar oefenprogramma voor kinderen en jongeren met dyslexie (Sandy Wynants)

Symposium schrijfmotoriek Pen, papier,... participatie!

Datum	8 juni 2023
Locatie	Sig Gijzegem
Aantal deelnemers	66
Spreekers	Anneloes Overvelde, Nathalie Vanassche, Griet Dewitte & Karen Van Dyck

In deze digitale wereld blijft schrijven een belangrijke vaardigheid. Zowel kleuters als lagereschoolkinderen krijgen hierover basisvaardigheden aangeleerd. Dit loopt echter niet altijd zo vanzelfsprekend, al zeker niet bij kinderen met ontwikkelingsstoornissen of een complexe problematiek. Het proces van leren schrijven verloopt dan ook niet zonder hindernissen, zowel voor het kind, de ouders, de leerkracht als de betrokken therapeuten.

Tijdens dit symposium werd niet ingegaan op het leren van de schrijfvaardigheid op zich, maar wel hoe we er kunnen voor zorgen dat we het kind en zijn/haar omgeving blijven stimuleren met één doel voor ogen: participatie! We gingen na hoe en wanneer compenserende maatregelen doelgericht en bewust toegepast kunnen worden, zodat de leerkansen niet beperkt worden maar juist vergroot. Dit betekent maatwerk voor elk kind waarbij samenwerking tussen kind, ouders, school en therapeut centraal staat.

Het resultaat? Een boeiende dag met recente wetenschappelijke inzichten! De deelnemers werden ook actief uitgedaagd om na te gaan hoe zij hiermee aan de slag kunnen in de praktijk. Op het programma stond onder andere: een getuigenis, uiteenlopende casusrondes, een panelgesprek, uitwisselingsmoment en zo veel meer!

Symposium Autisme

Autisme 12771 dagen na Rain Man: tijd voor een nieuw script!?

Datum	30 november 2023
Locatie	Concertgebouw Brugge
Aantal deelnemers	796
Sprekers	Verschillende sprekers onderzoeksgroep Ontwikkelingsstoornissen Universiteit Gent

Bijna 35 jaar geleden verscheen de film *Rain Man* in de bioscoop. De film maakte het grote publiek vertrouwd met het "fenomeen" autisme, maar installeerde een nieuw eenzijdig, stereotiep beeld: dat van de "autistische savant" met bijzondere talenten. Rain Man redde het echter niet in de buitenwereld en keerde terug naar zijn residentiële instelling. Een triest en pessimistisch einde. Het script van Rain Man is niet meer up to date. Onze nieuwe scripts omvatten termen als autismevriendelijkheid, (neuro-)diversiteit, kwaliteit van leven, verantwoorde zorg, vroegtijdige interventie en evidencebased begeleiding.

Sig en de onderzoeksgroep Ontwikkelingsstoornissen (o.l.v. prof. dr. Herbert Roeyers) van de Universiteit Gent sloegen opnieuw de handen in elkaar en stelden nieuwe wetenschappelijke inzichten en ontwikkelingen voor. We presenteerden de eerste resultaten van enkele grootschalige studies en deden een poging om de brug te maken tussen wetenschap en praktijk, vanaf de babytijd tot in de volwassenheid.

Programma

- Welkom - burgemeester Dirk De fauw, Stad Brugge
- De TIARA-studie: de kroon op het werk? (prof. dr. Herbert Roeyers)
- Wat motiveert kleuters met autisme? (dr. Ellen Demurie)
- Maken we niet te veel spel van spel? (Floor Moerman)
- "Autos" en Autisme: een focus op zelf (dr. Annabel Nijhof)
- Autisme: een stoornis of een natuurlijke variatie? (prof. dr. Roeljan Wiersema)
- Het ImPACT-programma voor ouders van een kind met autisme: van onderzoek naar praktijk (dr. Sara van der Paelt)
- Geen koelkasten of lege forten: wat we wél weten over ouder-kindinteractie in de context van autisme (prof. dr. Petra Warreyn)
- Wat na de kleutertijd? Een multi-informant perspectief op het functioneren van kinderen en jongeren met (een verhoogde kans op) autisme (Fieke Vlaeminck)
- Zitten we op dezelfde golflengte? Sociale interactie tussen personen met autisme (Hannah De Laet)

Intervisiewerkgroepen

De volgende intervisiewerkgroepen zijn actief in 2023-2024:

Intervisiewerkgroep	Inhoudelijke coördinator(en)	Deelnemers
Taal bij kinderen	Vivian Neiryck, CAR Oudenaarde Katrien Van Houcke, CAR Ronse	20
Gehoor	Jarle Franceus, Arteveldehogeschool Ann Neirinck, CAR Overleie Kortrijk	18
Hanen Oudercursus	Birgit Dewulf, CAR Overleie	8
Autisme	Liedewij Verhaeghe, CAR Kortrijk	26
Revalidatie na een NAH	Isabeau Muylaert, CAR Oostakker	5
Meertalige kinderen in de CAR	Hilde De Smedt, Regionaal integratiecentrum Foyer Brussel	15
Ontwikkelingsstoornissen tussen 0-3 jaar	Stéphanie De Leenheer, CAR Gent	20
Psychomotoriek: bewegen in de grote ruimte	Kirana Noeren, CAR De Poolster Margot Van Dessel, CAR Antwerpen	16
Behandeling van kinderen met ADHD	Lindsay Desmet, CAR Roeselare	13
Preventieadviseurs in de CAR	Goedele Dullaert, CAR Zelzate	11
Sociaal werk in de CAR	Emmy Clarysse, CAR Aartrijke Kelly Audenaert, CAR Aalst	19
Gehoor en verstandelijke beperking	Katrien Vandekerckhove, Vzw Unie-k, Centrum Ons Erf	6
ICF	Griet Ceenaeme, CAR Ascendere Sarah De Meulemeester, CAR Zelzate	13
Jasper	Saskia Vervaeet, CAR Bolt Drongen Liesbeth Driesschaert, CAR Oostende	16
Intervisiewerkgroep voor directies (groep 1)	Ilse Dries, Carrewiel Turnhout	10
Intervisiewerkgroep voor directies (groep 2)	Charlotte Joossens, CAR Zeplin	10
Intervisiewerkgroep voor diensthoofden (groep 3)	Steven Wellekens, CAR Aalst	9
Intervisiewerkgroep voor diensthoofden (groep 4)	Steven Wellekens, CAR Aalst	10

Cijfers vorming professionele hulpverleners

Aantal deelnemers studiedagen & webinars

In 2023 hebben er **42** studiedagen (live en online) plaatsgevonden voor een totaal van **1303** deelnemers en **17** webinars voor **745** deelnemers. Er werden **53** studiedagen gepland in 2023, waarvan er **43** effectief hebben plaats gevonden.

Deelnemersaantallen (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Studiedagen Krokus	355	-	-	-	-
Studiedagen Pasen	422	-	-	-	-
Studiedagen Herfst	352	-	-	-	-
Studiedagen	-	754	2231	1793	1303
Webinars	-	1552	510	380	745
Subtotaal	1129	2306	2741		
Studiedagen buiten vakantie	796	-	-	-	-
Totaal	1997	2306	2741	2173	2048

Samenstelling deelnemers studiedagen per sector (2022-2023)

Sector waarin deelnemers werken	2022		2023	
Bijzondere jeugdzorg	7	0.34 %	6	0.46 %
Centra voor Ambulante Revalidatie	850	47.34 %	286	22.01 %
CLB	28	1.57 %	20	1.53 %
COS	16	0.89 %	11	0.84 %
Geestelijke Gezondheidszorg	8	0.45 %	11	0.84 %
Gehandicaptenzorg kinderen	3	0.17 %	23	1.76 %
Gehandicaptenzorg volwassenen	20	1.12 %	33	2.53 %
Gezondheidszorg kinderen	3	0.17 %	3	0.23 %
Gezondheidszorg volwassenen	7	0.34 %	9	0.77 %
Kinderopvang	3	0.17 %	1	0.08 %
Onderwijs (buitengewoon)	56	3.13 %	46	3.53 %
Onderwijs (gewoon)	17	0.95 %	13	1.00 %
Onderwijs (hoger en universitair)	4	0.22 %	7	0.54 %
Studenten	12	0.67 %	4	0.31 %
Zelfstandige praktijk	278	15.46 %	312	23.95 %
Andere	481	26.83 %	518	39.72 %

Samenstelling deelnemers webinars per sector (2022-2023)

Sector waarin deelnemers werken	2022		2023	
Bijzondere jeugdzorg	1	0.20 %	1	0.11 %
Centra voor Ambulante Revalidatie	77	20.28 %	127	17.04 %
CLB	13	3.65 %	11	1.53 %
COS	3	0.81 %	29	3.89 %
Geestelijke Gezondheidszorg	5	1.22 %	5	0.57 %
Gehandicaptenzorg kinderen	5	1.22 %	3	0.34 %
Gehandicaptenzorg volwassenen	6	1.62 %	8	1.15 %
Gezondheidszorg kinderen	4	1.01 %	3	0.34 %
Gezondheidszorg volwassenen	5	1.22 %	8	1.03 %
Kinderopvang	1	0.20 %	0	0.00 %
Onderwijs (buitengewoon)	18	4.87 %	11	1.49 %
Onderwijs (gewoon)	2	0.41 %	13	1.80 %
Onderwijs (hoger en universitair)	3	0.81 %	12	1.60 %
Studenten	0	0.00 %	0	0.00 %
Zelfstandige praktijk	80	21.10 %	257	34.56 %
Andere	157	41.38 %	257	34.59 %

Aantal deelnemers workshops

In 2023 vonden er in totaal **77** workshops plaats voor een totaal van **1155** deelnemers.

Aantal workshops en totaal aantal deelnemers (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal workshops (live/online)	58	39	57	76	77
Totaal aantal deelnemers	856	637	941	1158	1155

Samenstelling deelnemers workshops per sector (2022-2023)

Sector waarin deelnemers werken	2022		2023	
Bijzondere jeugdzorg	7	0.56 %	1	0.09 %
Centra voor Ambulante Revalidatie	444	38.37 %	438	37.92 %
CLB	17	1.45 %	8	0.69 %
COS	5	0.47 %	0	0.00 %
Geestelijke Gezondheidszorg	10	0.88 %	11	0.95 %
Gehandicaptenzorg kinderen	11	0.97 %	15	1.30 %
Gehandicaptenzorg volwassenen	22	1.93 %	24	2.08 %
Gezondheidszorg kinderen	8	0.72 %	7	0.61 %

Gezondheidszorg volwassenen	19	1.64 %	7	0.61 %
Kinderopvang	1	0.08 %	1	0.09 %
Onderwijs (buitengewoon)	43	3.70 %	27	2.34 %
Onderwijs (gewoon)	7	0.56 %	2	0.16 %
Onderwijs (hoger en universitair)	5	0.40 %	5	0.43 %
Studenten	1	0.08 %	0	0.00 %
Zelfstandige praktijk	271	23.41 %	266	23.03 %
Andere	287	24.78 %	343	29.70 %

Aantal deelnemers symposia & events

In 2023 zijn er **3** symposia en **1** event georganiseerd voor een totaal van **990** deelnemers.

Overzicht deelnemers symposia en events (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Symposia en events	1224	458	421	1258	990

Samenstelling deelnemers symposia en events per sector (2022-2023)

Sector waarin deelnemers werken	2022		2023	
Bijzondere jeugdzorg	37	2.94 %	1	0.10 %
Centra voor Ambulante Revalidatie	184	14.63 %	253	25.56 %
CLB	14	1.11 %	21	2.12 %
COS	7	0.56 %	16	1.62 %
Geestelijke Gezondheidszorg	91	7.23 %	18	1.82 %
Gehandicaptenzorg kinderen	38	3.02 %	31	3.13 %
Gehandicaptenzorg volwassenen	103	8.19 %	16	1.62 %
Gezondheidszorg kinderen	11	0.87 %	24	2.42 %
Gezondheidszorg volwassenen	21	1.67 %	7	0.71 %
Hulpverlening NAH	1	0.08 %	0	0.00 %
Onderwijs (buitengewoon)	38	3.02 %	41	4.14 %
Onderwijs (gewoon)	5	0.40 %	19	1.92 %
Onderwijs (hoger en universitair)	17	1.35 %	6	0.61 %
Ouderenzorg	1	0.08 %	1	0.10 %
Zelfstandige praktijk	101	8.03 %	113	11.41 %
Andere	589	46.82 %	423	41.41 %

Aantal deelnemers intervisiewerkgroepen

In 2023-2024 waren er **18** intervisiewerkgroepen voor in totaal **236** deelnemers.

Overzicht deelnemers intervisiewerkgroepen (2020-2023)

Intervisiewerkgroep	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Taal bij kinderen	19	19	20	20
Gehoor	16	17	18	18
Leesstoornissen	8	8	-	-
Rekenstoornissen	-	-	-	-
Neuropsychologie	-	-	-	-
Hanen Oudercursus	9	7	6	8
Autisme	24	24	26	26
NAH Volwassenen	7	6	5	5
Meertalige kinderen	14	14	15	15
Ontwikkelingsstoornissen 0-3 jaar	24	22	20	16
Visuele Perceptie	-	-	-	-
ADHD	14	13	13	11
Psychomotoriek	13	14	16	13
Preventieadviseurs in de CAR	10	11	11	11
Sociaal werk in de CAR	24	21	19	19
Gehoor en verstandelijke beperking	6	5	6	6
ICF	12	11	13	13
Ad hoc MusicaMova	3	4	-	-
ADOS	5	5	5	-
Jasper	14	16	16	16
Intervisiewerkgroep voor directies 1	-	18	10	10
Intervisiewerkgroep voor directies 2	-	-	10	10
Intervisiewerkgroep voor leidinggevende groep 3	-	8	9	9
Intervisiewerkgroep voor leidinggevende groep 4	-	-	10	10
Totaal aantal deelnemers	222	243	250	236

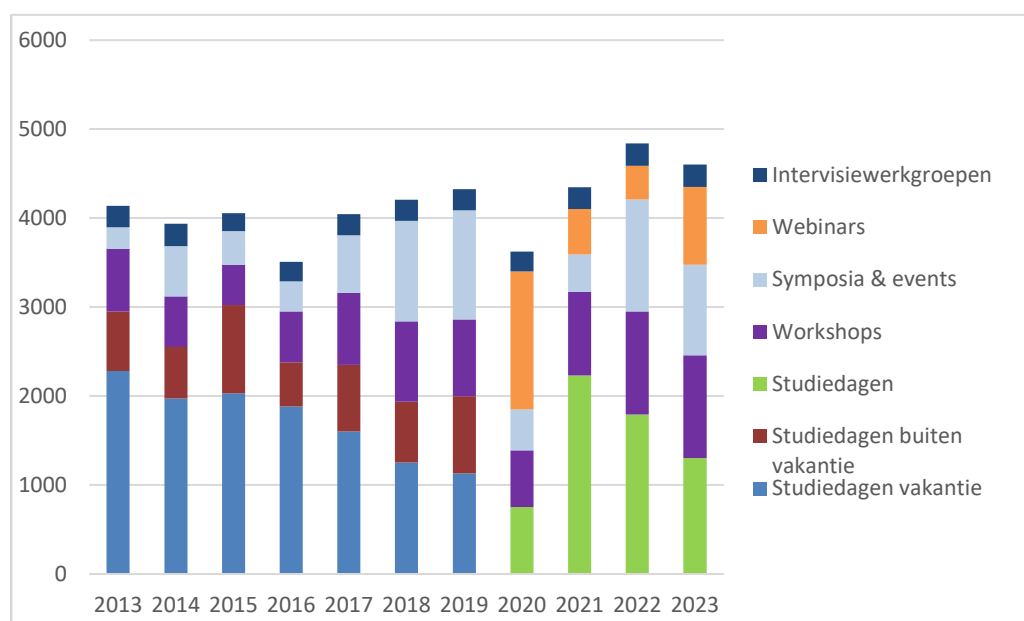
Het aantal deelnemers aan de intervisiewerkgroepen bestaat voor ca. 90 procent uit medewerkers verbonden aan de CAR.

Globaal overzicht aantal deelnemers

Uit de onderstaande tabel en grafiek valt af te leiden dat het globaal aantal deelnemers aan activiteiten voor professionele hulpverleners in 2023 iets lager ligt dan in 2022, maar toch hoger dan voor de coronacrisis in 2020.

Globaal overzicht aantal deelnemers (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Studiedagen vakantie	1129	-	-	-	
Studiedagen buiten vakantie	769	-	-	-	
Studiedagen	-	754	2231	1793	1303
Webinars	-	1552	510	380	745
Workshops	856	637	941	1158	1155
Symposia en events	1224	458	421	1258	990
Intervisiewerkgroepen	237	222	243	249	236
Globaal totaal	4215	3623	4346	4838	4429



Aantal activiteiten per kalenderjaar (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal studiedagen (online/live)	69	27	72	55	42
Aantal webinars	-	17	11	12	16
Aantal workshops	57	39	57	76	77
Aantal symposia en events	8	3	3	9	4
Aantal intervisiewerkgroepen	18	17	20	19	18
Totaal aantal activiteiten	152	103	163	171	157
<i>Aantal geannuleerde activiteiten</i>	<i>36</i>	<i>35</i>	<i>15</i>	<i>35</i>	<i>44</i>
<i>Aantal uitgesteld/verplaatst</i>	<i>-</i>	<i>19</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>-</i>
<i>Aantal geplande activiteiten</i>	<i>188</i>	<i>157</i>	<i>184</i>	<i>208</i>	<i>201</i>

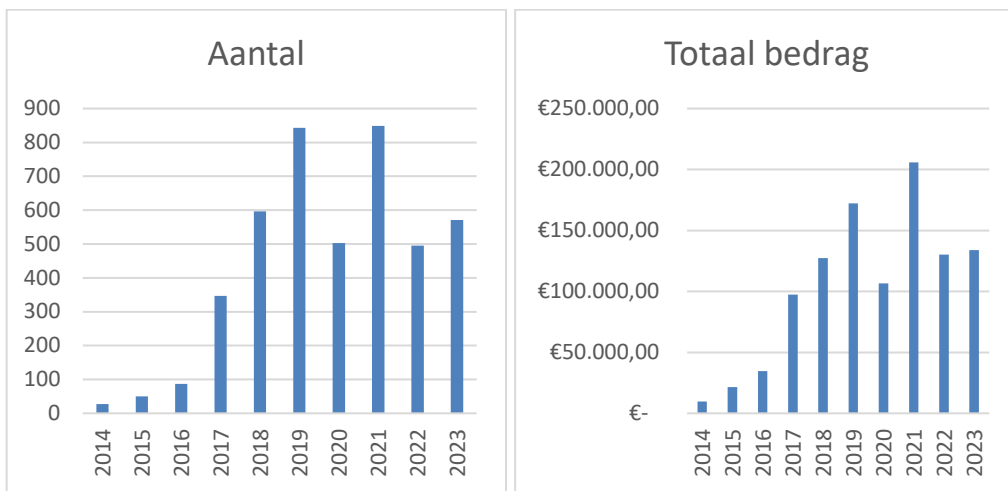
Aantal activiteiten live/online (2023)

	Live	Online
Studiedagen	22 52.38 %	20 47.62 %
Webinars	0 0 %	17 100 %
Workshops	53 68.83 %	24 31.17 %
Symposia en events	4 100 %	0 0 %
Totaal	80 56,74 %	61 43,26 %

Zie bijlage 1 voor een overzicht van de geannuleerde activiteiten.

KMO-portefeuille en Pro-Q-Kine

Sinds eind 2014 is Sig erkend als opleider voor de KMO-portefeuille. Ondernemers kunnen via de KMO-portefeuille een deel van het inschrijvingsgeld terugvorderen. Vooral zelfstandige therapeuten maken hiervan gebruik.



Verder zijn sommige vormen van Sig erkend door Pro-Q-Kine, een kwaliteitslabel voor kinesitherapeuten. De opleider betaalt hiervoor per vorming. Voldoende erkende vorming volgen levert een therapeut een kwaliteitslabel op.



In 2023 werden 503 deelnemers geaccrediteerd via Pro-Q-Kine.

2. Breedmaatschappelijke vorming

Inclusie en integratie

Om haar doelstellingen van inclusie en integratie van personen met een beperking te helpen realiseren, heeft Sig een uitgebreid vormingsaanbod voor het brede publiek. Deze vorming richt zich zowel naar mensen met een beperking zelf als naar hun netwerk en alle geïnteresseerden. Vanaf 2021 hebben we er resoluut voor gekozen om voornamelijk te werken met en voor mensen met een niet-aangeboren hersenletsel (NAH) en hun omgeving.

Samenwerking

Om dit vormingsaanbod te realiseren en verder uit te bouwen heeft Sig door de jaren heen met heel wat organisaties een samenwerking opgebouwd, o.a. revalidatieziekenhuizen, dagcentra en instellingen. De meeste samenwerkingen bestaan al jarenlang, omdat beide partijen de voordelen waarderen: het bereiken van een grotere groep potentieel geïnteresseerden, het uitwisselen van ideeën over relevante topics en van ervaringen met sprekers, het krijgen van feedback door systematische evaluaties en een aanbod 'onder de kerktoren', dus dicht bij de mensen zelf.

Bekendmaking

De bekendmaking van de activiteiten gebeurt via verschillende kanalen: elektronische nieuwsbrieven, flyers en vormingsfiches, aankondigingen op websites, sociale media en vooral ook mondelinge reclame. Zowel de samenwerkende organisaties als Sig zelf doen inspanningen om een zo ruim mogelijk publiek te bereiken. Zo heeft Sig de maandelijkse Hersenletselnieuwsbrief samen met de Hersenletsel Liga waarop 6303 mensen geabonneerd waren (eind 2023). Elke deelnemer aan een activiteit kan zich op dat moment inschrijven voor deze (gratis) nieuwsbrief.

Praktische organisatie

Sig houdt zich o.a. bezig met de praktische organisatie van de activiteiten. Dit gaat van het zoeken naar geschikte sprekers, onderhandelen over de kostprijs en opmaken van de contracten, vastleggen van data en lokalen, zorgen voor aankondigingsteksten, opmaken van flyers, publiceren van de activiteiten op de website en opvolgen van de inschrijvingen tot het verzorgen van het onthaal van de deelnemers, het verwelkomen van de spreker en de financiële afwikkeling van de activiteiten.

Sinds 2020 geven twee stafmedewerkers van Sig ook vorming aan personen met NAH en aan mantelzorgers van personen met NAH. Zo is er ook rechtstreeks contact met de doelgroep en hun omgeving. Voor personen met NAH worden de cursussen 'NAH-fotogroep' en 'NAH en mindfulness, een initiatie' live georganiseerd. Voor de mantelzorgers (partners en ouders) vindt de cursus 'Hoe hou ik het vol?' online plaats.

Kwaliteitsopvolging

Om ervoor te zorgen dat we kwaliteitsvolle vormingen aanbieden, vragen we bij elke vorming aan de deelnemers om een evaluatieformulier in te vullen. Daarbij worden inhoud, spreker en organisatie beoordeeld, en vragen we suggesties voor nieuwe thema's. Zo houden we voeling met hoe de vorming overkomt bij de deelnemers en nemen we de feedback mee naar toekomstige activiteiten. Er wordt een samenvatting van de evaluatieformulieren aan de spreker en aan de samenwerkende organisatie bezorgd.

Inhoud

De inhoud van ons vormingsaanbod wordt mee bepaald door suggesties van deelnemers. Vaak heeft de samenwerkende organisatie ook een voorstel. Zoals eerder vermeld, staat het thema NAH (niet-aangeboren hersenletsel) sinds 2021 centraal. We richten ons naar personen met NAH en hun omgeving. Dit aanbod wordt uitgebouwd door samen te werken met organisaties uit alle Vlaamse provincies en de Hersenletsel Liga.

Omgaan met niet-aangeboren hersenletsel (NAH)

Meer en meer mensen overleven hersenbeschadiging waardoor de groep mensen met NAH ieder jaar groter wordt, mede door de groeiende medisch-technologische kennis. Er wacht hen de zware taak om met de blijvende gevolgen te leren leven. Het gezin en de directe omgeving belanden samen met de betrokkene in deze veranderde situatie: grote zorgen over de toekomst lopen doorgaans over in 'zorgen voor' een geliefd persoon die in meerdere of mindere mate op zoek moet naar zichzelf in deze nieuwe realiteit. Vaak zonder het zelf te beseffen zijn partners, familieleden, vrienden of zelfs burens 'mantelzorgers' geworden en zijn zij onmisbare schakels in de hulpvraag én het sociale vangnet van de betrokkene.

Ervaringen van mensen met NAH en hun familie en netwerk leren ons dat het niet evident is om de (voor hun situatie) juiste informatie en ondersteuning te vinden. Sig vindt het daarom belangrijk om correcte informatie over NAH en de gevolgen ervan aan alle betrokkenen aan te bieden. In de eerste plaats voor

partners, ouders en gezinsleden, zodat verwachtingen realistischer kunnen worden ingeschat en hun inzet niet door misverstanden of gebrek aan kennis afneemt. Maar ook voor mensen met NAH zelf, en voor geïnteresseerden uit het ruimere netwerk rond de persoon met NAH.

Het volledige aanbod van niet-aangeboren hersenletsel valt onder de noemer **dyNAHmiek**. DyNAHmiek is een overkoepelende naam en staat voor een organisatie of een groep organisaties die activiteiten doen voor personen met NAH en hun omgeving. Deze activiteiten krijgen vorm in vier pijlers: ontmoeting; informeren, bijleren in de vorm van cursussen en vrijetijdsactiviteiten. Sig is nauw betrokken bij de eerste drie pijlers. Sig roept op tot het organiseren van de hersenletsel-café's en coördineert de informatiesessies, lotgenotencontacten en cursussen.

Met de eerste pijler richten we ons op **ontmoeting** door het organiseren van hersenletsel-café's. Hier staat de laagdrempeligheid en het samenzijn centraal.

Met de tweede pijler willen we ook **informeren** door informatiesessies en lotgenotencontacten aan te bieden. Tijdens de informatiesessies krijgen de deelnemers vooral informatie over het thema NAH en kunnen ze vragen stellen. Daarnaast bestaat in elke Vlaamse provincie een vorm van lotgenotencontact, georganiseerd in plaatselijke groepen. Hierbij staat uitwisseling onder de deelnemers centraal.

Als derde pijler organiseren we **bijleren onder de vorm van cursussen** waar een vaste groep regelmatig samenkomt rond een aspect van NAH. We organiseren cursussen voor partners/ouders van personen met NAH, we organiseren NAH-fotogroepen voor personen met NAH en cursussen over mindfulness voor personen met NAH.

Als vierde pijler organiseren plaatselijke organisaties **vrijetijdsactiviteiten**.

Tijdens alle bijeenkomsten richten we ons ofwel op de personen met NAH zelf, ofwel op hun familie en netwerk. We ondervinden regelmatig dat personen met NAH en hun familieleden niet makkelijk de weg vinden naar voor hen nuttige informatie en vooral naar lotgenoten. Sinds 2017 hebben Sig en de Hersenletsel Liga een formeel samenwerkingsakkoord. Sig is prioritaire VTO-partner van de HL Liga. Het einddoel is het vormingsaanbod over NAH in Vlaanderen meer af te stemmen op elkaar.

Sinds corona bieden we ook online vorming aan. We blijven dit doen. Veel deelnemers gaven aan dat zij de onlinesessies nu wel konden volgen omdat de afstand tot livesessies vaak te groot was. Online vorming biedt evenzeer de mogelijkheid om elkaar te leren kennen en ervaringen uit te wisselen.

Ontmoeting: Hersenletsel-café's

Onder de eerste pijler vallen de hersenletsel-café's. We streven ernaar om mensen samen te brengen rond een aspect van NAH in een gezellige setting. De hersenletsel-café's worden georganiseerd in maart en tijdens 'de week van niet-aanboren hersenletsels' in oktober. Sig neemt een coördinerende rol als gangmaker voor het geheel op en zorgt voor gezamenlijke promotie en het stimuleren van inhoudelijk programma door verschillende thema's en methodieken aan te reiken.

Hersenletsel-café (begeleiding)	Datum/Locatie	Deelnemers
Hersenletsel-café: Werking van de European Disability Card, hoe kan dit jou helpen? (Debbie Rombaut)	13 maart	15
Hersenletsel-café: Voor en na NAH (Heidi Tanghe)	14 maart	4
Hersenletsel-café: Geheugenproblemen na NAH (Peggy Kerckhofs en Annelies Gryp)	14 maart	10
Hersenletsel-café: Ontmoeting met rondetafelgesprekken (Axelle Janssens)	15 maart	18
Hersenletsel-café: Hoe zelfstandigheid blijven bevorderen na NAH (Annelies Bourgonjon)	16 maart	10
Hersenletsel-café: Anders verder (Geert Vandamme)	16 maart	17
Hersenletsel-café: Voorstelling Houvastwonen en ontmoetingscafé (Axelle Janssens)	17 maart	11
Hersenletsel-café: Napraten over Hersenletsel TeeVee over hobby's (Dirk Liessens en Mieke Claes)	21 maart	17
Hersenletsel-café: Zichtbare en onzichtbare gevolgen van een hersenletsel (Geert Vandamme)	2 mei	28
Hersenletsel-café: Werken na NAH, lukt dat nog? (Danny Diericx en Ellen Becker)	8 juni	11
Hersenletsel-café: Wat kan ergotherapie betekenen voor personen met NAH? (An Cleuren)	16 september	17
Hersenletsel-café: Wat kan de mutualiteit voor mij betekenen (Sofie Bryon)	26 september	15
Hersenletsel-café: Zelfzorg voor mantelzorg en begrip hiervoor vanuit de omgeving (Heidi Tanghe)	3 oktober	3
Hersenletsel-café: Zelfzorg voor mantelzorgers en begrip hiervoor vanuit de omgeving (Heidi Tanghe)	3 oktober	3
Hersenletsel-café: Vrijtijdsbesteding na NAH (Sarah De Mey)	9 oktober	15

Hersenletsel-café (begeleiding)	Datum/Locatie	Deelnemers
Hersenletsel-café: Tafelgesprekken over hoe omgaan met NAH (Sabine Willaert en Geert Andries)	10 oktober	19
Hersenletsel-café: Plannen en organiseren en zorg voor de mantelzorger (Caroline Kopasci)	10 oktober	34
Hersenletsel-café: Hoe omgaan met gedragsverandering na NAH (Marie Depooter)	10 oktober	5
Hersenletsel-café: Eenzaamheid, zelfzorg voor mantelzorger en aanvaarding (Veronique Jacobs)	10 oktober	13
Hersenletsel-café: Getuigenissen over lotegenotencontact, hoe ervaar ik NAH en de werkwijzen van een lichaamsgericht therapeut (Gaelle Cuypers en Stijn Geerinck)	11 oktober	37
Hersenletsel-café: Hersenquiz (Eva Machiels)	11 oktober	67
Hersenletsel-café: Van stoel-yoga naar praat-carrousel (Chantal D'Haemers)	12 oktober	14
Hersenletsel-café: Het project Houvast wonen voor personen met NAH (Axelle Janssens)	12 oktober	5
Hersenletsel-café: Trajectplanning na NAH (Leonie De Bock)	12 oktober	12
Hersenletsel-café: Verwerken van NAH, hoe doe je dat? (Miet Vandeberg)	12 oktober	72
Hersenletsel-café: Hoe omgaan met emotionele veranderingen na NAH? (Miet Vandeberg)	12 oktober	7
Hersenletsel-café: Inspiratie halen uit gedichten geschreven door personen met NAH (Gertjan Huon)	12 oktober	4
Hersenletsel-café: creatief met keramiek (Sil Jacobs)	13 oktober	14
Hersenletsel-café: Muziek en NAH, een getuigenis en wat is goed begeleiderschap? (Lies en Nick)	13 oktober	14
Hersenletsel-café: Hoe omgaan met overprikkeling na NAH? (Veronique Jacobs)	14 oktober	70
Hersenletsel-café: Ik word niet begrepen – omgaan met onbegrip na NAH (Caro Lenoir)	16 oktober	11
Hersenletselcafé: Wat is de impact van NAH op gezin en relaties? (Engelien Lannoo)	19 oktober	62
Hersenletsel-café: Theatervoorstelling: TERUG! (Rein Decoodt)	16 november	54
Hersenletsel-café: Hoe omgaan met overprikkeling na NAH? (Lieve Borremans)	7 december	7
	Totaal	715

Informereren: infosessies

We streven ernaar om zoveel mogelijk personen met NAH en hun omgeving te informeren over NAH. Tijdens deze sessies komen volgende thema's aanbod: 'Wat is NAH?', 'Wat zijn de gevolgen van NAH?', 'Wat zijn cognitieve problemen?', 'Hoe omgaan met veranderd gedrag en emoties?', enz.

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum en locatie	Deelnemers
Hoe omgaan met cognitieve problemen na NAH? (Karla Michiels & Tessa Schots)	20 januari Lubbeek	19
Wat is NAH, wat zijn de gevolgen? (Peter Vanclooster)	27 januari Lubbeek	14
Slikken na een NAH (Greet Gelin & Lauranne Verhasselt)	17 februari Lubbeek	7
Zorgen door en voor NAH (Engelien Lannoo)	16 maart Gent	13
Leven na een beroerte (Koen Matthys)	17 maart Gent	10
Mobiliteit: beleef je vrijheid na NAH (Frederik Lenaerts, Hilde Machiels, Jeroen Osaer & Tina Visser)	24 maart Lubbeek	5
Slikken na een NAH (Greet Gelin, Lauranne Verhasselt & Nadine Boogaerts)	16 mei Lubbeek	6
Mobiliteit: beleef je vrijheid na NAH (Frederik Lenaerts, Jeroen Osaer, Tina Visser & Hilde Machiels)	14 juni Lubbeek	16
Hoe omgaan met emotionele en gedragsveranderingen (Engelien Lannoo)	15 juni Gent	35
NAH en gevolgen? (Olivier Nachtergaele)	14 juli Lubbeek	11
Slikken na een NAH: niet altijd even makkelijk (Greet Gelin, Lauranne Verhasselt & Nadine Boogaerts)	17 oktober Lubbeek	9
Mobiliteit: beleef je vrijheid na NAH (Hilde Machiels, Laetitia Lenaerts, Jeroen Osaer & Tina Visser)	8 november Lubbeek	7
NAH? En wat zijn nu de gevolgen? (Hilde Beyens)	1 december Lubbeek	6
Herseninfarct en hersenbloeding: oorzaken en preventie, met praktijkgerichte adviezen (Koen Matthys)	1 december Gent	8
	Totaal	166

Informeren: lotgenotencontacten

Bij de onderstaande activiteiten wordt er telkens een thema aangeboden waarover een deskundige uitleg komt geven. Aansluitend is er ruimte om ervaringen over dit thema uit te wisselen onder lotgenoten. We merken dat dit onderdeel van ons aanbod minder belangstelling lokt. Na corona blijkt het moeilijker om mensen te motiveren om naar fysieke activiteiten te komen. Er werd in 2023 niet in elke provincie een aanbod voorzien.

Lotgenotencontacten voor personen met NAH en hun familie en netwerk i.s.m. dyNAHmiek (Oost-Vlaanderen)

In samenwerking met dyNAHmiek Oost-Vlaanderen organiseren we lotgenotencontacten in het UZ Gent voor familieleden van personen met NAH en voor de personen met NAH zelf, telkens rond een bepaald thema. We kiezen ervoor om deze vorming apart aan te bieden voor personen met NAH enerzijds en de mantelzorgers anderzijds. In het voorjaar werd het aanbod geannuleerd wegens te weinig inschrijvingen.

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum	Deelnemers
Hoe ga ik om met te weinig ziekte-inzicht bij mijn familielid met een hersenletsel? (Katrijn Van Den Driessche)	16 oktober	18
Ze zeggen dat ik veranderd ben... zegt een persoon met een hersenletsel (An Cornelis)	16 oktober	8
Hoe omgaan met stress bij mijn familielid met een hersenletsel? (An Cornelis)	11 december	6
Ik heb NAH, hoe ga ik om met stress? (Camille Deschaepmeester)	11 december	5
	Totaal	37

Lotgenotencontacten voor familieleden van personen met NAH i.s.m. dyNAHmiek (Vlaams-Brabant)

De volgende lotgenotencontacten zijn opgezet door Sig i.s.m. UZ Pellenberg (Lubbeek)

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum	Deelnemers
Hoe omgaan met cognitieve problemen na NAH? (Tessa Schots & Eline Note)	27 september	17
	Totaal	17

Lotgenotencontacten voor familieleden van personen met NAH i.s.m. dyNAHmiek (Antwerpen)

Deze lotgenotencontacten worden georganiseerd door Sig i.s.m. dyNAHmiek Antwerpen: Revarte (Edegem), Revalidatiecentrum NAH (Turnhout), De Heder (Antwerpen), PZ Bethaniënhuis (Zoersel), AZ Klina (Brasschaat) en het provinciaal Samenwerkingsverband NAH Antwerpen.

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum	Deelnemers
Sociale en emotionele veranderingen na het oplopen van NAH (Matthias De Coninck & Dorien Blommaert)	14 maart	5
Rouw en verlies na een NAH (Kathelijne Leyen & Tess Van Loon)	5 oktober	15
Emotionele en gedragsveranderingen na NAH (Nathalie Vaes)	16 november	22
Overprikkeling na een hersenletsel (Hella Tielen)	7 december	19
	Totaal	61

Lotgenotencontacten voor familieleden van personen met NAH i.s.m. dyNAHmiek (Limburg)

Deze lotgenotencontacten worden georganiseerd door Sig i.s.m. dyNAHmiek Limburg: DAB Zonhoven, Intesa Borgloon, Mané Maasmechelen

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum	Deelnemers
Ontmoetingsavond NAH (Miet Vandenberg)	16 maart	53
	Totaal	53

Lotgenotencontacten voor familieleden van personen met NAH i.s.m. dyNAHmiek (West-Vlaanderen)

In 2023 werden hier geen ontmoetingsmomenten georganiseerd.

Informeren: online vorming

Tijdens de coronapandemie zijn we overgeschakeld op online vormingen en bijeenkomsten. Na corona hebben we dit verdergezet omdat we hiermee een nieuw publiek aanspreken. Veel deelnemers krijgen nu de kans om ook bij te leren over NAH zonder zich te moeten verplaatsen.

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum	Deelnemers
Terug aan het werk na NAH (Kristine Oostra)	18 april	104
Zelfzorg bij mantelzorgers van mensen met NAH (An Cornelis)	24 april	13
Hoe omgaan met vermoeidheid en prikkelverwerking na een NAH (Katrijn Van Den Driessche)	8 mei	19
Rouwen na een hersenletsel, toch niet zo eenvoudig he (Delphine Dewitte)	13 november	10
Hoe omgaan met emotionele veranderingen na NAH? (Miet Vandeberg)	12 oktober	7
	Totaal	153

Cursussen

De cursussen voor personen met NAH en hun omgeving kunnen we **betaalbaar** houden dankzij het Steunfonds Sig vorming NAH.

Voor personen met NAH

Dit jaar organiseerden we een aantal cursussen voor personen met NAH. De reeks 'Nog niet afgeschreven' kadert in de werking van de NAH-community (zie p. 57-58).

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum / Locatie	Deelnemers
NAH-fotogroep (Geert Andries)	31 maart, 17 april, 28 april, 15 mei, 2 juni en 16 juni - Gent	7
NAH en mindfulness: een initiatie (Jo Stubbe)	7 oktober, 14 oktober, 21 oktober en 28 oktober - Gent	7

Titel van de vorming (begeleiding)	Datum / Locatie	Deelnemers
Kick-off nog niet afgeschreven: webinars over schrijven (Geert Andries e.a.)	12 oktober (online)	12
Nog niet afgeschreven: Waarom beginnen schrijven en hoe begin je eraan? (Mieke Claes)	7 november (online)	11
Nog niet afgeschreven: vingeroefeningen in schrijven (Cis Vandaele)	21 november (online)	9
Nog niet afgeschreven: kettingschrijven als creatieve manier van schrijven (Nadine Smet)	29 november (online)	8
Nog niet afgeschreven: digital story telling (Nickie Maes)	13 december (online)	9
	Totaal	63

Voor partners en ouders van personen met NAH

Dit jaar organiseerden we ook een aantal cursussen specifiek voor partners en ouders van personen met NAH (mantelzorgers).

Hoe hou ik het vol als partner/ouder van een persoon met een hersenletsel?

Uw partner of kind heeft een hersenletsel opgelopen. Het leven ziet er plotseling anders uit, ook voor jou als partner/ouder. Meestal overkomt je het 'mantelzorgers worden/zijn' van een persoon met hersenletsel. Je rolt er automatisch in en pas na een tijd wordt de inhoud van de taak duidelijk. Wat betekent het om mantelzorgers van een persoon met hersenletsel te zijn? Waarom is het zo moeilijk? Hoe bewaak je je grenzen? Hoe hou je het vol? Welke tips kan je gebruiken in je eigen situatie? Wat met je eigen vrije tijd?

We willen vooral leren van elkaar door samen in gesprek te gaan. We zoeken naar manieren om mantelzorgers te zijn en toch jezelf niet te verliezen. Om zoveel mogelijk mantelzorgers te bereiken worden deze cursussen online aangeboden.

	Datum / Locatie	Deelnemers
Hoe hou ik het vol als partner/ouder van een persoon met een hersenletsel? (Sabine Willaert)	17 oktober, 24 oktober, 7, 14 en 21 november (online)	5
	Totaal	5

Er zijn ook een aantal mantelzorgcursussen die doorlopen, de deelnemers komen jaarlijks nog een aantal momenten samen.

	Datum (online)	Deelnemers
Mantelzorgcursus extra avond (Sabine Willaert)	4 februari	6
Mantelzorgcursus extra avond (Sabine Willaert)	22 mei	5
Mantelzorgcursus extra avond (Sabine Willaert)	6 juni	5
Mantelzorgcursus extra avond (Sabine Willaert)	12 september	4
Mantelzorgcursus extra avond (Sabine Willaert en Jo Stubbe)	9 oktober	6
Mantelzorgcursus extra avond (Sabine Willaert)	27 november	5
	Totaal	31

Globaal overzicht aantal deelnemers

In 2023 bereikten we meer deelnemers dankzij de online sessies en het groeiende aanbod.

Aantal deelnemers per soort activiteit 2023

	2023
Hersenletsel-café's	715
Informatiesessies	166
Lotgenotencontacten	168
Online vormingen	153
Cursussen	99
Totaal	1301

Aantal deelnemers 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal deelnemers	847	666	772	796	1301

Aantal activiteiten 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal activiteiten	74	52	65	62	77

Zie bijlage 2 voor een lijst van geannuleerde activiteiten.

3. Vorming op aanvraag

Naast het open aanbod blijft er ook vraag naar vorming op aanvraag. Helaas kunnen we daar omwille van organisatorische en beleidsmatige redenen minder en minder op ingaan. In 2023 was er 1 aanvraag.

Aantal vormingen op aanvraag (2018-2023):

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vorming op aanvraag	26	7	2	11	7	1

Overzicht van vorming op aanvraag in 2023

Titel van de vorming op aanvraag (voor)	Datum / Locatie
ICF coaching (CAR ter Linde)	18 januari (Bornem)

4. Sensibilisering

Hersenletsel TeeVee

Sig en de Hersenletsel Liga lanceerden tijdens de coronaperiode een nieuw medium via Zoom om personen met een hersenletsel en hun omgeving een forum te bieden: **Hersenletsel TeeVee**. We maakten de de loop van 2021 en 2022 in totaal zes afleveringen, waarover we in de vorige activiteitenverslagen al uitgebreid over berichtten.



Ondertussen is corona voorbij en hebben we wat gesleuteld aan de formule van Hersenletsel TeeVee. Een versie 2.0 als het ware. Het is sinds 2023 (meer dan vroeger) een echte tv-uitzending, met interviews van en reportages over mensen met een hersenletsel. Het geheel is professioneel opgenomen in een studio met meerdere camera's en nauwkeurig gemonteerd. Elke uitzending is ook volledig ondertiteld. Dit is

niet onbelangrijk voor het doelpubliek dat we voor ogen hebben. Mensen met een niet-aangeboren hersenletsel kunnen alle ondersteuning (ook op het vlak van taal (bv. afasie) goed gebruiken. We mikken erop de afleveringen niet langer dan één uur te laten duren.

Elke aflevering is ingepland als première via het YouTube-kanaal Hersenletsel TeeVee (youtube.com/@hersenletselteevee) op een vooraf ruim aangekondigde datum. Van elke aflevering is vooraf een korte teaser (van een paar minuten) beschikbaar, die via de Hersenletsel Nieuwsbrief en de sociale media van Sig en de Hersenletsel Liga verspreid wordt. Na de première is de betreffende aflevering uitgesteld te bekijken voor alle geïnteresseerden, wanneer hen dat het beste uitkomt. Op die manier zijn ook alle vorige afleveringen (ook de eerste reeks in Zoom-formaat) achteraf te bekijken.

In 2023 blikten we vier afleveringen in. Onze 'kijkcijfers' (zie verder) stemmen tot tevredenheid. De positieve commentaren zetten ons aan om verder te doen. We horen verder uit het werkveld dat de uitzendingen ook vaak in groep worden bekeken (bv. in NAH-dagcentra) en ook opgesplitst in delen, wanneer de aandachtsspanne van het kijkerspubliek dat vereist. Voor elk wat wils dus.

Aflevering 7

Hobby's: de sleutel naar je (nieuw) sociaal netwerk

Tijdens deze uitzending komen de mogelijkheden aan bod die (nieuwe) hobby's of omgevingen bieden voor mensen met een hersenletsel om nieuwe vrienden en een (deels) nieuw netwerk op te bouwen.



Er zijn drie reportages die dit mooi illustreren: Dirk is radiomaker in een Brugs ziekenhuis, Catherine ging creatief aan de slag met diorama's en Pokémons, en Stijn (her)vond zijn energie in de muziek met zijn bandje. Allen vertellen ze open hoe zij het aangepakt

hebben. In de studio gaat host Geert Andries met Dirk Liessens (neuropsychiater Sint-Kamillus Bierbeek) en Mieke Claes (ervaringsdeskundige met NAH en tevens auteur van het boek 'Altijd onderweg') in op allerlei aspecten die bij dit thema aan de orde komen: bv. het belang van sociale contacten na NAH, het stellen van realistische doelstellingen om teleurstelling te voorkomen, de drempels om anderen over je hersenletsel te vertellen, enz.

> Link: <https://youtu.be/vl37O29sUoU>

Hersenletsel TeeVee (online)	Duur	Première	Views 2023
Aflevering #7 - Hobby's: de sleutel naar je (nieuw) sociaal netwerk	48:24	14 maart	762
Teaser aflevering #7	0:50	<i>2 dagen voordien</i>	900
		totaal	1662

Deze aflevering kreeg ook aandacht in de pers. Het Nieuwsblad ging op 8 maart langs op interview bij één van de getuigen uit de reportages, nl. Stijn Geerinck. Een quote in dat verband sluit helemaal aan bij het doel van deze aflevering van Hersenletsel TeeVee over de mogelijkheden die hobby's bieden: "De vriendschap van de bandleden vormde met het musiceren een gouden combinatie in mijn revalidatieproces."

Stijn (45) kampt na zwaar verkeersongeval met een niet-aangeboren hersenletsel: "Mijn werk en hobby helpen me om de vele problemen te verwerken"



Aflevering 8

Mantelzorg versus ziekte-inzicht: (soms) een wankel evenwicht

Tijdens deze aflevering hebben we het over de invloed van ziekte-inzicht nadat iemand getroffen wordt door NAH. Hoe moeilijk is het om een realistische kijk te krijgen op wat nu precies de gevolgen van het hersenletsel zijn en hoe je daar plots mee moet leren omgaan in bestaande relaties?



We focussen tijdens deze uitzending op de partnerrelatie, en het feit dat die partner voortaan mantelzorgster is. Hoe geven beide partners de gevolgen van NAH een plaats in hun relatie? Welke emoties komen hierbij naar boven?

In twee boeiende reportages getuigen mantelzorgers over deze aspecten. Marijke vertelt openhartig over de moeilijkheden die het tekort aan ziekte-inzicht bij haar partner teweegbrengt. Ook Els en Denis getuigen over hun vallen en opstaan in dit proces. Dirk Liessens en Katrijn Van Den Driessche zijn de experten-studiogasten die het geheel kaderen, onder leiding van onze host Sabine Willaert.

> Link: https://youtu.be/GyJfP_XvUF8

Hersenletsel TeeVee (online)	Duur	Première	Views 2023
Aflevering #8 - Mantelzorg versus ziekte-inzicht: (soms) een wankel evenwicht	57:01	30 mei	530
Teaser aflevering #8	2:44	<i>2 dagen voordien</i>	257
		totaal	787

Aflevering 9

Sport en bewegen na NAH: goed voor lichaam en geest

Tijdens deze aflevering hebben we het over de nood aan fysieke revalidatie en het in beweging blijven na de revalidatie. Ook het biologische effect van beweging op de hersenen komt aan bod. Daarnaast is het sociale aspect van sport en beweging van groot belang, niet alleen voor personen met NAH, maar ook voor mantelzorgers. Dirk Liessens en Gert Lambrecht (UZ Gent, K7) zijn de experten-studiogasten die het geheel kaderen, onder leiding van onze host Geert Andries.



Er zijn tal van boeiende reportages en een compilatie van inzendingen, waarvoor we eerder in de zomer een oproep deden. Tennis, badminton, waterskiën, fitness, biljart, enz. Er komt een heel ruim gamma van sport en beweging aan bod.

> Link: <https://youtu.be/dC3oPLs3MJU>

Hersenletsel TeeVee (online)	Duur	Première	Views 2023
Aflevering #9 - Sport en bewegen na NAH: goed voor lichaam en geest	34:08	10 oktober	219
Teaser aflevering #9	1:39	<i>2 dagen voordien</i>	433
		totaal	652

Aflevering 10

Koken na NAH: het gaat samen! (met Komen Eten 'special')

Decembermaand, de feestdagen komen eraan, gezellig samen zijn en lekker koken. Aperitief, voorgerecht, hoofdschotel en nog een dessertje. We zoeken leuke recepten, doen inkopen en bereiden alles voor. Op naar een onvergetelijke kerstavond- of nieuwjaarsmaaltijd. Smakelijk!



Als je 'de boekjes' mag geloven kan iedereen een menu op tafel toveren, maar wat als je een hersenletsel hebt? Dan wordt het al wat moeilijker. De zichtbare en onzichtbare gevolgen van je hersenletsel kunnen heel wat in de war sturen. Denk maar aan iemand

die halfzijdig is verlamd, hoe doe je dat? En wat als je je maar kort kunt concentreren? Of als je niet meer weet hoe je iets moet maken door geheugenproblemen?

Hersenletsel TeeVee ging op stap en onderzocht de mogelijkheden. Zo maakten we een 'special' editie van **Komen Eten**, het bekende kookprogramma van op de 'echte tv'. Siegfried zorgde voor de soep, Dirk voor het hoofdgerecht en Saskia voor het dessert. Dirk kreeg zelfs assistentie van topchef Broes Tavernier ('t Vijfde Seizoen, Aalter) die de uitdaging aanging om met eenhandig te koken (met een arm op de rug gebonden). Alle ingrediënten en bereidingswijzen



werden ter info meegedeeld. De gasten in de studio waren Carolien Kopacsi, Anneleen Leynman en Valery Termont (auteurs van het boek *Lekker Eigenhandig*). Sabine Willaert was host van dienst. En ja hoor, we kwamen tot 'lekkere conclusies'.

> Link: https://youtu.be/4xs6spAEQ_Y

Hersenletsel TeeVee (online)	Duur	Première	Views 2023
Aflevering #10 - Koken na NAH - Getuigenissen, tips en tricks	1:08:10	19 december	530
Teaser aflevering #10	1:27	<i>2 dagen voordien</i>	469
		totaal	999

In 2023 kijken dus 2041 mensen via YouTube naar afleveringen van Hersenletsel TeeVee. De teasers vooraf waren goed voor 2059 views op sociale media en YouTube. Alles samen bereikten we hier dus 4100 kijkers mee.

NAH-community: ervaringsdeskundigheid troef 'Nog niet afgeschreven'

Sinds het begin van 2023 is Sig gestart met een NAH-community, waar we mensen met NAH in hun kracht willen zetten en ten volle inschakelen in onze werking. Na een bevraging bij mensen met NAH vonden we een tiental mensen met NAH bereid om aan de slag te gaan. Na een verkennend online overleg gingen we aan de slag in twee groepen. Eén van de groepjes in de community wilde graag redactiewerk opnemen (bv. in sensibiliserende acties, Hersenletsel TeeVee, enz.). De andere groep zette zich achter het idee om iets te organiseren rond 'schrijven'.



Dit heeft in 2023 concreet geleid tot een online cursus met als titel '**Nog niet afgeschreven**', een reeks van vier webinars over schrijven door, met en voor mensen met NAH. De begeleiders in kwestie (Mieke Claes, Cis Vandaele, Nadine Smet, Nickie Maes en Ann Dhondt) stelden tijdens de online KICK-OFF op 12 oktober (tijdens de Week van NAH) voor wat elk onderdeel van de cursus te bieden had. Zo probeerden ze deelnemers te overtuigen om hun webinar te volgen. Dit bleek uiteindelijk ook succesvol, want alle webinars konden voor voldoende deelnemers doorgaan (zie p. 49-50).

De vier thema's waren de volgende:

1. Waarom beginnen schrijven en hoe begin je eraan (di 7 november)
2. Vingeroefeningen in schrijven (di 21 november)
3. Kettingschrijven als creatieve manier van schrijven (woe 29 november)
4. Digital Story Telling (woe 13 december)

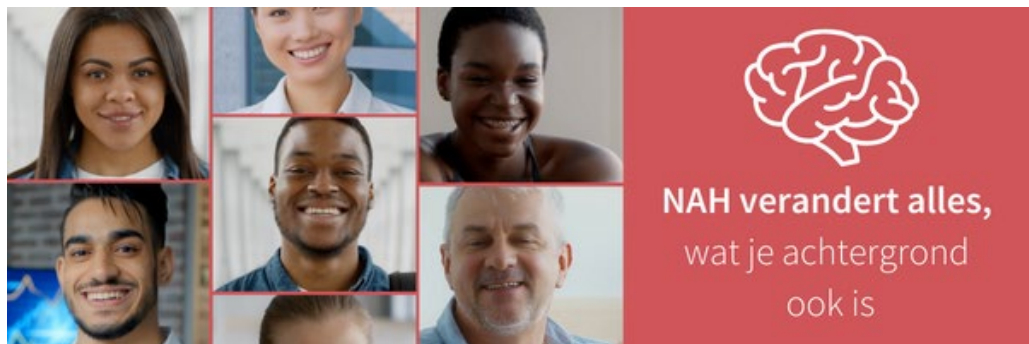
In 2024 hopen we de NAH-community verder uit te bouwen om op die manier ervaringsdeskundigheid in te zetten in onze werking.

NAH verandert alles, wat je achtergrond ook is

Een niet-aangeboren hersenletsel kan iedereen overkomen in onze diverse samenleving. Het verandert alles, wat je achtergrond ook is. Van de ene op de andere dag: een beroerte, een (verkeers)ongeval, een hersentumor...

Sig zette in 2023 een campagne op, die we ook in 2024 verder willen uitrollen. In november lanceerden we via de sociale media een sensibiliserende en informerende reportage (video van 12:30 minuten) die een beeld schetst van de zichtbare én de onzichtbare gevolgen van een verworven hersenletsel. Er hoort ook een korte teaser (video van 1:38) bij om vlotter te delen op de sociale media.

Het geheel is in toegankelijke en laagdrempelige manier opgesteld. Ons doel? Mensen bereiken! Zoveel mogelijk, zo divers mogelijk. Om ons doelpubliek van mensen met een migratieachtergrond beter te bereiken hebben we ervoor gekozen om ondertitelde versies te voorzien (momenteel in het Nederlands, Frans, Engels en Turks). Het is onze intentie om dit op termijn nog uit te breiden.



We stuurden een ruime oproep rond om dit sensibiliserende filmpje te delen op sociale media of in online groepen in de taal die het grootste bereik heeft in het betreffende netwerk. De video afspelen in een praktijk of wachtruimte behoort ook tot de mogelijkheden. Massaal verspreiden is dus de boodschap. Tegen eind 2023 konden we vaststellen dat de verschillende versies van de volledige film in totaal al 1969 keer werden bekeken, het merendeel daarvan in het Nederlands (1813), gevolgd door Frans (57), Engels (52) en Turks (47). De teaser op de Facebookpagina van Sig werd 64 keer gedeeld en door meer dan 1500 mensen bekeken.

Deze sensibiliseringscampagne werd intern mee voorbereid door de projectgroep Diversiteit van de InclusieAmbassade en ondersteund door de afdeling K7 van het UZ Gent (onder impuls van Engeliën Lannoo).

De week van niet-aangeboren hersenletsel (NAH)

Sig is mede initiatiefnemer vanuit de Hersenletsel Liga om jaarlijks 'De Week van niet-aangeboren hersenletsel (NAH)' te organiseren en te promoten. Het succes van de vorige edities zette ons aan om ook in 2023 mee onze schouders onder dit initiatief te zetten. Dit jaar viel de sensibiliserende periode van 9 tot 15 oktober. Bovendien waren er rond die periode 22 hersenletselcafés en tal van andere activiteiten. Ook in 2024 trekt Sig mee aan de kar.

Toonmoment NAH-fotogroep 2023

We leven in een beeldcultuur. Een foto zegt meer dan duizend woorden. De NAH-fotogroep is een zesdelige cursus waarbij personen met een hersenletsel in groep (beter) leren fotograferen. Samen aan de slag gaan draagt bij tot de verwerking van de gevolgen van NAH: aankaarten wat je overkomen is en ervaringen delen. De foto's die de deelnemers maken, zijn het middel om tot gesprek te komen. Al enkele jaren organiseert Sig een NAH-fotogroep. Dit jaar

waren 7 fotografen in Gent aan de slag. De NAH-fotogroep presenteerde online een selectie van hun mooiste foto's. Maar liefst 275 virtuele bezoekers kwamen langs naar dit toonmoment. Onder de reacties: "Prachtige pareltjes van foto's en boodschappen! Een beeld en een woord kan een boek vervangen."



Onzichtbaar beperkt

© Patricia David



Het leven her-inkleuren

© Yves Heverick

Dag van de mantelzorg

Mantelzorgers verdienen alle dagen lof en pluimen. Maar op de Dag van de mantelzorg, 23 juni 2023, zet Sig ze extra in de schijnwerpers. We maakten een korte reportage met een compilatie van een aantal getuigenissen van mantelzorgers van mensen met NAH. Daarin geven ze als tip om ook als mantelzorger lotgenotencontact te zoeken. Het vormingsaanbod van Sig biedt daar zeker mogelijkheden toe! We posten die filmpje op de sociale media en op YouTube, alles samen goed voor zo'n 400 views.



10-daagse van de Geestelijke Gezondheid

Het is belangrijk om aandacht te hebben voor onze geestelijke gezondheid en veerkracht, zowel wanneer het goed gaat als wanneer het minder gaat. Onder het motto #samenveerkrachtig deed Sig mee met een vorming om de veerkracht te versterken en geestelijke gezondheid bespreekbaar te maken. We nodigden Veerle Troch uit om een sessie te geven over 'Stevig in je schoenen als het stormt: samen voor meer veerkracht!'. Er waren 20 aanwezig.

‘Rita hoort niet goed’ Gehoor en verstandelijke beperking

De ad hoc werkgroep ‘Gehoor en verstandelijke beperking’ die het sensibilisatiepakket over gehoorstoornissen en verstandelijke beperking afwerkte, is ondertussen een volwaardige intervisiewerkgroep geworden. Men bekijkt er de (mogelijke) gevolgen van het gehoorverlies op de leefgroepwerking en de dagelijkse omgang tussen volwassen cliënten en hun begeleiders, verzorgers, enz. Het infopakket staat integraal op de ondertussen volledig vernieuwde website www.ritahoortnietgoed.be. Op die website is ook een checklist beschikbaar die detectie van gehoorverlies mogelijk maakt. Het sensibiliserende filmpje over Rita op YouTube wordt nog altijd bekeken (ondertussen al meer dan 2000 keer).

Tentoonstellingen in de Sig-wandelgangen

Sig stelt een tentoonstellingsruimte (in de wandelgangen en de Foyer) ter beschikking voor kunstenaars. Om de twee maanden is er een andere tentoonstelling. Zowel kunstenaars met als zonder beperking kunnen gebruikmaken van dit forum. De exposities worden bekendgemaakt via de elektronische nieuwsbrief, de Sig-website, Facebook en affiches.

Overzicht van tentoonstellingen in 2023:

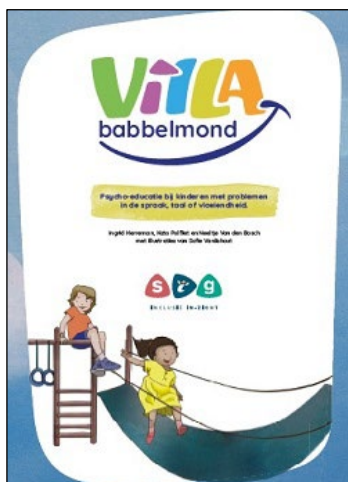
Kunstenaar(s) en soort werk	Periode in 2023
Ann Cornelis Schilderijen	Januari - februari
An Craps Schilderijen	Maart - april
John Anrijs Foto's op canvas	Mei – juni
Mieke Fiers Schilderijen	Juli – augustus
Eddy Janssens Fototentoonstelling	September – oktober
Winnie Vandeweghe Schilderijen	November - oktober

5. Publicaties en producties

Villa Babelmond

Psycho-educatie bij kinderen met problemen in de spraak, taal of vloeiendheid

ISBN 978-90-5873-122-7, spelbord met fiches
Ingrid Herreman, Kato Polfliet en Neeltje Van den Bosch



Bij veel kleuters en lagereschoolkinderen loopt de ontwikkeling van spraak, taal en vloeiendheid niet vanzelf. Ze hebben ondersteuning nodig en krijgen al op jonge leeftijd logopedie.

Kinderen zijn meer gemotiveerd om aan problemen te werken wanneer ze - ook op jonge leeftijd - goed begrijpen waarom ze naar de therapie komen.

De complexiteit van logopedische problemen maakt dit niet eenvoudig.

Villa Babelmond is een psycho-educatietool voor logopedisten. Het biedt ondersteuning bij het uitleggen van spraak- en taalproblemen aan kleuters, schoolkinderen en hun naaste omgeving (ouders, verzorgers, enz.).

Waaruit bestaat de tool? Centraal in het programma staat Villa Babelmond, een huis met veel kamers en een tuin. De villa is fraai visueel voorgesteld op een stevig spelbord (A2-formaat) en voorzien van talloze symbolen. De bijhorende fiches en figuurtjes maken het de logopedist mogelijk om psycho-educatief aan de slag te gaan.

Wie bouwde de villa? Auteurs van Villa Babelmond zijn Ingrid Herreman, Kato Polfliet en Neeltje Van den Bosch. Ze zijn al vele jaren werkzaam als logopedist in CAR 't Vlot en in privé-settings. Hier deden ze veel ervaring op in het begeleiden van kinderen met communicatieve problemen en hun ouders. De illustrator is Sofie Vanlshout, die eerder het boek 'De woordenwolkjesmachine' over stotteren illustreerde.

Het pakket Villa Babelmond verscheen in april 2023. We voorzagen een digitale housewarming op vier verschillende momenten (in april, juli en oktober). Alles samen mochten we hierbij een kleine 200 belangstellenden verwelkomen.

Het ImPACT-programma - handleiding voor hulpverleners Tweede, herwerkte uitgave

Traineren van sociaalcommunicatieve vaardigheden bij kinderen met een autismespectrumstoornis

ISBN 978-90-5873-119-7, 540 p.
Brooke Ingersoll & Anna Dvortcsak
(Sara Van der Paelt, Petra Warreyn & Herbert Roeyers)



ImPACT is een wetenschappelijk onderbouwd, toegankelijk en gebruiksvriendelijk programma om kinderen met autisme te ondersteunen in hun ontwikkeling van sociaalcommunicatieve vaardigheden. Het ImPACT-programma zet ouders op weg om hun kind zelf te stimuleren in sociale betrokkenheid, communicatie, imitatie en spelvaardigheden. Ouders kunnen technieken gebruiken in hun dagelijkse routines, waardoor dit voor veel ouders haalbaar is. Het aantal uren waarin hun kind met autisme gericht leert, neemt zo in sterke mate toe. Ouders geven vaak aan zich op die manier competentier te voelen en minder stress te ervaren bij de opvoeding. We zijn verheugd dat we de vernieuwde editie van ImPACT ook in het Nederlands ter beschikking kunnen stellen. Geert Andries (Sig) stond in voor de vertaling.

Na de handleiding voor ouders (uitgegeven bij Sig in 2021) is er nu ook de volledig herwerkte handleiding voor hulpverleners. Deze beschrijft hoe hulpverleners het programma aan ouders kunnen aanleren. Ze bevat stap-voor-stap richtlijnen om oudertraining te geven, individueel of in groep. De effectieve technieken om de sociaalcommunicatieve vaardigheden van jonge kinderen met autisme (tot zes jaar) te verbeteren, worden in eenvoudige stappen uitgelegd zodat ouders zich de technieken snel eigen kunnen maken. Bij het boek hoort een website met alle nodige ondersteunend materiaal.

De herwerkte versie bevat updates gebaseerd op nieuw onderzoek, voortvloeiend uit continue samenwerking met praktijkorganisaties. De updates richten zich in het bijzonder op het geschikt en toegankelijk maken van dit programma voor een breder scala van kinderen en gezinnen, met inbegrip van kinderen zonder een ASS-diagnose die een sociaalcommunicatieve achterstand hebben. Het is ook flexibeler geworden voor gebruik in tal van praktijksettings. De tweede editie bevat verder een gedeelte 'Omgaan met het probleemgedrag van je kind'. Dit kan gebruikt worden om gezinnen te ondersteunen die te maken krijgen met aanzienlijke probleemgedragingen van hun kind.

ADHD: help je mee?

Een lees-, leer- en doe-boek voor ouders en leerkrachten

ISBN 978-90-5873-124-1, 204 p.
Ilse Dewitte & Marc Willems



Kinderen opvoeden is een hele uitdaging. Maar ouder of leerkracht zijn van een kind met ADHD (aandachtsproblemen, druk en/of impulsief gedrag) is een nog veel grotere uitdaging. Dagelijks wordt er van je verwacht rustig te blijven, structuur te bieden, grenzen te stellen en positief te zijn. In theorie lijkt dit eenvoudig, maar in de praktijk is het vaak veel moeilijker. Hoe pak je dit het best aan? En bovenal, hoe hou je dit vol?

Dit lees-, leer- en doe-boek voor ouders en leerkrachten is een persoonlijke gids om kinderen met (een vermoeden van) ADHD beter te begrijpen en hun problemen aan te pakken. Je kan nieuwe inzichten opdoen maar vooral vaardigheden leren en inoefenen, zodat een 'druk' kind je als ouder of leerkracht minder onder 'druk' zet.

Uit wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van verschillende behandelmethodes bij kinderen met ADHD weten we dat specifieke trainingen voor ouders en leerkrachten zeer zinvol en werkzaam zijn. Daarom is dit boek ook heel bruikbaar als hand- en werkboek voor een groepstraining met andere ouders of leerkrachten, onder begeleiding van een therapeut die goed vertrouwd is met de problematiek van ADHD.

Auteurs Ilse De Witte en Marc Willems hebben allebei hun sporen verdiend als individuele en groepsbegeleider van kinderen met ADHD (en ASS). Prof. dr. Marina Danckaerts, ADHD-expert verbonden aan de KU Leuven, schreef het voorwoord bij dit boek: "Of je nu voor of tegen het label ADHD bent, je krijgt te maken met kinderen die meer dan gemiddeld druk en energiek zijn, al of niet in combinatie met aandachtsproblemen, en die daardoor in moeilijkheden komen. En als je dan ouder of leerkracht bent van zo'n spring-in-het-veld, dan is dit een boek voor jou! Het is trouwens ook een handige leidraad voor begeleiders van ouder- of leerkrachttrainingen."

Dit boek verscheen helemaal op het einde van 2023 en werd online voorgesteld op 19 december. Ruim 180 geïnteresseerden woonden de boekvoorstelling bij, met bijdragen van de auteurs, prof. Danckaerts en Greet Herssens van centrum ZitStil, partner bij de uitgave van dit boek.

Struisvogel & Leeuw voelen zich niet altijd blij (en dat is oké)

Prentenboek over ACT voor kinderen

ISBN 978-90-5873-123-4, prentenboek hardcover, 24 p.
Wendy Troost (met illustraties van Jella Pollie)



Dit prentenboek bevat korte verhalen met herkenbare situaties uit de leefwereld van kinderen vanaf 5 à 6 jaar.

Struisvogel en Leeuw gaan elk op een andere manier om met moeilijke ervaringen. Ze voelen zich niet altijd blij. En dat is helemaal oké. De vraag is: hoe gaan ze daarmee om?

Struisvogel Nelly heeft eerder de neiging om te 'vluchten', ze steekt dan haar kop in het zand. Leeuw Robert heeft van nature de neiging om te 'vechten', hij zet het dan op een brullen. Deze verhalen kunnen kinderen helpen om meer inzicht te krijgen in vermijdingsgedrag en hoe 'ACT' (Acceptatie en Commitment Therapie) hierbij ingezet kan worden. Want kinderen hebben soms een extra duwtje in de rug nodig om veerkrachtig te leren omgaan met moeilijke keuzes en tegenslagen. Deze verhalenbundel kan gebruikt worden als extra tool bij het programma 3, 2, 1... Spring! (ACT voor kinderen). Het prentenboek werd in mei 2023 online voorgesteld door de auteur en Francis Pascal-Claes (ACT-specialist). Op de twee momenten waren meer dan 100 aanwezig.

Aangepaste agenda voor personen met NAH

Gratis te downloaden

PDF op www.sig-net.be
Karen Bruggeman en Lien Van Kerkhove (CAR Oostakker)

Een aangepaste agenda voor personen met NAH kan heel bruikbaar zijn bij specifieke cliënten. De agenda bevat ruimte voor persoonlijke gegevens, een gebruiksaanwijzing en een aantal tips: bv. alles op een vaste plaats verzamelen, structureren en ordenen, routine inbouwen, het markeren van bepaalde gegevens om het geheugen te stimuleren en makkelijker iets terug te vinden. Voordelen van agendagebruik: (1) de persoon met NAH is minder afhankelijk van anderen (dus zelfstandiger), (2) de agenda compenseert, traint en ondersteunt het geheugen, (3) afspraken en taken worden beter nageleefd, (4) een vaste dagindeling zorgt voor voorspelbaarheid. We startten in 2018 en ondertussen zijn er vele vaste abonnees, ook voor 2024.

Overzicht van de overige publicaties en producties in voorraad

- ACT voor kinderen: 3, 2, 1 Spring, veerkrachtig omgaan met moeilijke keuzes en tegenslagen (Wendy Troost)
- Altijd onderweg - Verder met een hersenletsel (Mieke Claes en Dirk Liessens)
- ANOMIX - Werkboek woordvindingsproblemen (Frank Paemeleire e.a.)
- BAB - Onderzoeksbatterij voor stotteren (Gene Brutton en Martine Vanryckeghem)
- Doe wat je leest - Begrijpen en uitvoeren van geschreven opdrachten voor kinderen met autisme (Hilde Cornelis en Ilse Van Beversluys)
- Doe wat je leest PLUS (voor kinderen/jongeren 10-14 jaar) (Hilde Cornelis en Ilse Van Beversluys)
- DYSAMIX I - Werkboek dysartrie bij volwassenen (Frank Paemeleire e.a.)
- DYSAMIX II - Werkboek dysartrie bij volwassenen (Frank Paemeleire e.a.)
- FOCUMIX - Werkboek aandachtsproblemen bij volwassenen (Frank Paemeleire e.a.)
- FRONTOMIX - Werkboek executieve stoornissen bij volwassenen (Frank Paemeleire e.a.)
- Frans in un deux trois - Pakket klank-tekenkoppeling - Oefenprogramma voor kinderen en jongeren met dyslexie (Sandy Wynants)
- Gelezen en begrepen (Hilde Cornelis en Ilse Van Beversluys)
- GLOBAMIX I - Dynamisch assessment bij personen met ernstige afasie (Frank Paemeleire e.a.)
- Het DCD-doeboek (Eline Eeckhoutte)
- Het Groene Boekje (Sherborne Vereniging)
- Het ImPACT-programma - Handleiding voor ouders - Trainen van sociaalcommunicatieve vaardigheden bij kinderen met een autismespectrumstoornis (vertaling) (Sara Van der Paelt e.a.)
- Het verhaal van Odi - Omgaan met dysfasie (Begga Van De Walle e.a.)
- Ik, ik wil het zelf kunnen - Zelfredzaamheid bij kinderen stimuleren (Nathalie Vanassche en Selket Willems)
- Kiekeboe - Tips en adviezen voor ouders van dove en slechthorende kinderen (Veerle Devriendt)
- KiddyCAT - Communication Attitude Test voor stotterende kleuters (Martine Vanryckeghem en Gene Brutton)
- Kleuters veilig oversteken - Kleutervolgsysteem
- KTK-NL - Körperkoordinationstest für Kinder (Matthieu Lenoir e.a.)
- KOP OP - Psycho-educatie bij sociaal-emotionele problemen na NAH (Wouter Lambrecht en Camille De Schaepmeester)

- Lees je honger - Eten en drinken als basis voor functioneel en voorbereidend lezen (Sofie Uyttersprot)
- Mama krijgt een hersenbloeding - Kinderboek over hersenbloeding, met uitleg voor ouders (Sarah Wulteput)
- Miko gaat vooruit - Over een rendier met DCD (Ciel Brackenier e.a.)
- MusicaMova - Psychomotorische training met slagwerkinstrumenten (Jan Cherlet en Griet Dewitte)
- Opnieuw vogels horen - Getuigenis over Coch-gen (Els Duchesne)
- Over (het) leven - Sociale leerverhalen voor kinderen met autisme (Hilde Cornelis en Hilde Van Beversluys)
- SCQ: Vragenlijst Sociale Communicatie (Petra Warreyn e.a.)
- SOS-2-VL - Systematische Opsporing Schrijfproblemen (Hilde Van Waelvelde e.a.)
- SpraakKlankOnderzoek SKO - Onderzoeksinstrument (Joris Vanopstal & Jean-Pierre Martens)
- Taalmaatjes - Ouderbegeleiding bij kleuters met taal- en spraakproblemen (Ingrid Herreman en Wanda Heylen)
- Tingeling - Help je baby beter horen (Werkgroep Gehoor)
- Veranderd leven, veranderd netwerk, veranderde krachten - Over samenwerken met het netwerk en het krachtenperspectief als handelingskader bij personen met NAH (Greet Demesmaeker)
- Zie wat ik zie, doe wat ik doe - Stimuleren van imitatie en gedeelde aandacht bij jonge kinderen (Petra Warreyn e.a.)

Verkoop publicaties en producties

In de loop van 2023 gingen in totaal 2798 Sig-publicaties over de toonbank, een daling in vergelijking met vorig jaar. De publicatie 'Villa Babbelmond: psycho-educatie bij kinderen met problemen in de spraak, taal of vloeiendheid' werd 222 keer verkocht. Ook 'ImPACT: handleiding voor ouders', 'ImPACT: handleiding voor hulpverleners', het 'Groene boekje' over Sherborne en 'ADHD: doe je mee?' vonden vlot de weg naar geïnteresseerde gebruikers. Verder blijft de verkoop van de pakketten uit de Mix-reeks het goed doen.

Overzicht aantal verkochte Sig-publicaties en producties

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal verkocht	2799	2578	3485	3178	2798

6. Tijdschrift Signaal Digitaal



De opvolger van het papieren tijdschrift Signaal is een online variant en luistert naar de naam Signaal Digitaal. Het doel blijft relevante en significante kennis en informatie ter beschikking stellen van de professionele hulpverlener. Online artikels vormen de basis van Signaal Digitaal, maar ze worden ondersteund door digitale kanalen (o.a. webinar en online discussieforum).

In plaats van artikels op papier te bundelen in een nummer, stelt Signaal Digitaal ze voortaan stuk voor stuk online voor. Informatie op maat dus, met een online kantje, zodat hulpverleners ook op deze manier blijven in hun vakgebied.

Een deelnemer getuigt: "Heel boeiend! Het is zeer aangenaam om naast het artikel ook de stem van de auteur te horen en daar extra uitleg en verdieping bij te krijgen. Daarnaast is er ook tijd voorzien om vragen te stellen en samen op zoek te gaan naar concrete tips en antwoorden. Voor mij was het alvast geslaagd."

Hoe werkt Signaal Digitaal? Artikels vormen de basis voor een interactief online gebeuren. De auteur stelt de inhoud van het artikel kort voor in een webinar. Onmiddellijk daarna is interactie (vraagstelling, discussie, netwerking) mogelijk over het voorgestelde thema. En waar blijft het artikel? Wie inschrijft voor een Signaal Digitaal Webinar krijgt de tekst bij aanvang in handen.

Nadat de auteur het artikel voorgesteld heeft, ben je vast helemaal klaar om de tekst tot in detail te lezen. Resultaat? Geen stapels ongelezen artikels of tijdschriften meer, waar je je ooit eens door moet worstelen. Want je bent als het ware al opgewarmd!

Kan je niet aanwezig zijn op het Signaal Digitaal Webinar? Geen nood, we nemen het op (weliswaar excl. de vraagstelling) en stellen het daarna, samen met het artikel in PDF, als publicatie ter beschikking in de Sig-webshop.

Niet alle artikels zullen zich in de toekomst tot webinars lenen. Het ligt in onze intentie om later ook losse artikels aan te bieden.

Signaal Digitaal 2023-1

Verschenen op 20 maart 2023, webinar in interactie met 44 deelnemers

Vanopstal, K., Manders, E., Verbesselt, J., & Vanopstal, J. (2023). De terminologie van spraakklankstoornissen, een update. (18 p.)

Signaal Digitaal 2023-2

Verschenen op 23 oktober juni 2023, webinar in interactie met 44 deelnemers

Van Vreckem, C., & Desoete, A. (2023). Is 'meten van' en 'inzetten op' lezen en spellen bij leerlingen met en zonder dyslexie in het secundair onderwijs verloren moeite of de moeite waard? (13 p.)

Signaal Digitaal 2023-3

Verschenen op 12 december 2023, webinar in interactie met 41 deelnemers

Van Eerdenbrugh (2023). De Stottertherapieën voor kleuters in model gebracht: Deel 1. Wetenschappelijke basis voor twee stottermodellen. (25 p.)

Signaal Digitaal 2023-4

Verschenen op 12 december 2023, webinar in interactie met 41 deelnemers

Van Eerdenbrugh (2023). De Stottertherapieën voor kleuters in model gebracht: Deel 2. Het gebruik van de modellen bij drie stotterbehandelingen. (14 p.)

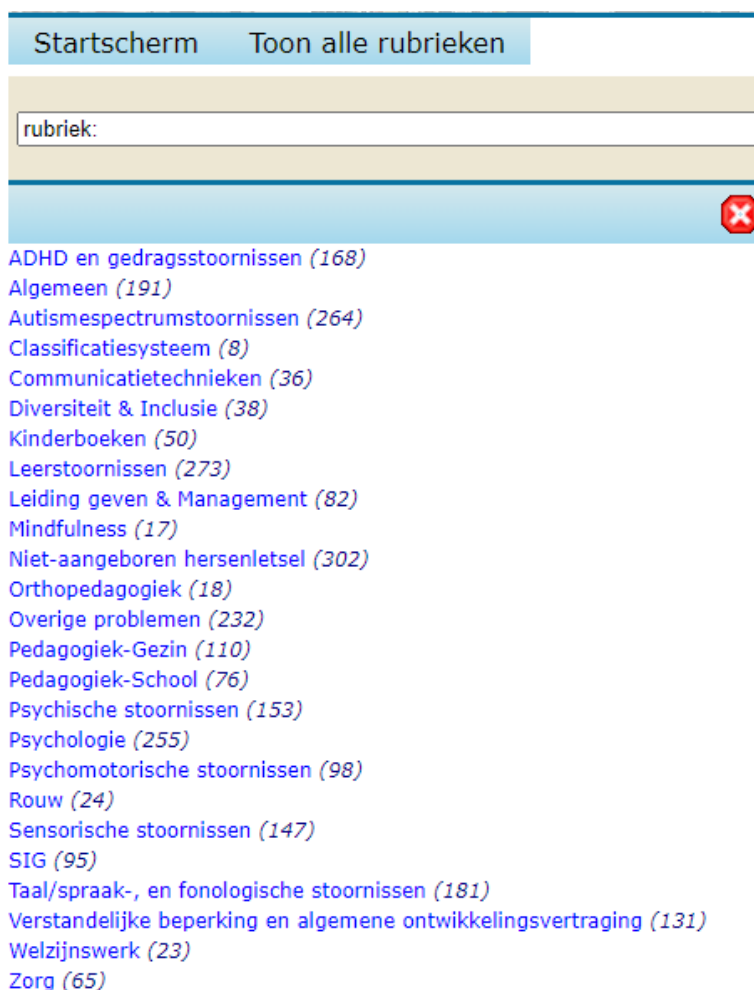
Adverteren via Signaal Digitaal kan per artikel. In 2023 konden we rekenen op 5 advertenties.

In totaal kwamen 170 lezers/deelnemers af op het nieuwe Signaal Digitaal-concept. Verder werden er 16 artikels nabesteld via de webshop van Sig.

7. Sig-bib

Vooropgestelde doelen

In het coronajaar 2021 werd de documentatiedienst van Sig herwerkt tot een heuse bibliotheek, de Sig-bib. In 2022 zetten we de Sig-bib verder op de rails. In 2023 werd er voortgebouwd op de fundamenten die al in 2022 gelegd werden: (1) de actualisatie van de collectie aanhouden. Mede door de hulp van vrijwilligers kunnen we steeds het nieuwste van het aanbod in de sector onder de aandacht brengen en dit voor meerdere rubrieken; (2) de digitale catalogus is herwerkt tot een praktisch en overzichtelijk systeem dat zowel voor professionals als voor het brede publiek makkelijk te consulteren is.



De Sig-bib vormt een vast onderdeel in de Sig-nieuwsbrieven en flashes (tonen van nieuwe aanwinsten) met de bedoeling de Sig-bib beter te positioneren en de visibiliteit te vergroten. Een bezoeker heeft daardoor de idee dat de Sig-bib een dynamisch onderdeel is van Sig met oog voor hedendaagse noden.

Nieuw in de Sig-bib



Als alle breinen werken: Waarom ruimte voor neurodiversiteit op het werk goed is voor iedereen



Laat me gaan: Euthanasie bij psychische aandoeningen



KOPP op stellen: Hoe ondersteun je Kinderen van Ouders met Psychische Problemen



Van struikel- naar springblokken: Sensomotoriek als hulp bij spelling

De online communicatie werd ook uitgebreid met direct-click systemen, zodat het klikken op een rubriek of titel voldoende is om de aanwinsten en/of de titelbeschrijving en de beschikbaarheid van een werk te controleren.

De collectie voorgesteld

In de Sig-bib kan je terecht met vragen naar informatie over onderstaande rubrieken. rubriek zie je ook het aantal werken we ter beschikking hebben:

- [Algemeen](#) (190)
- [ADHD en gedragsstoornissen](#) (168)
- [Autismespectrumstoornissen](#) (263)
- [Classificatiesysteem](#) (8)
- [Communicatietechnieken](#) (36)
- [Diversiteit & Inclusie](#) (38)
- [Kinderboeken](#) (50)
- [Leerstoornissen](#) (273)
- [Leiding geven & Management](#) (82)
- [Mindfulness](#) (17)
- [Niet-aangeboren hersenletsel](#) (302)
- [Orthopedagogiek](#) (18)
- [Overige problemen](#) (232)
- [Pedagogiek-Gezin](#) (110)
- [Pedagogiek-School](#) (76)
- [Psychische stoornissen](#) (153)
- [Psychologie](#) (255)
- [\(Psycho\)motorische stoornissen](#) (98)
- [Rouw](#) (24)
- [Sensorische stoornissen](#) (146)

Het is eenvoudig zoeken in de catalogus via twee ingebouwde systemen:

1. Zoeken via de **'bevat'-module**. Je zoekmethodiek is zo uitgebreid dat het opzoeken intuïtief kan gebeuren, via de 'bevat'-module en dat in de vier meest gebruikte velden (titel, auteur, trefwoord en rubriek), waarbij elke zoekopdracht met een andere gecombineerd kan worden, vanuit een minimale voorkennis.



2. Elk boek bevindt zich binnen een rubriek, die wat de stoornissen betreft, grotendeels overeenkomt met de specialiteiten van de intervisiewerkgroepen. Het is bijgevolg makkelijk door het volgen van de link een **overzicht te krijgen van de in die rubriek aanwezige boeken**. Daar kan je dan ook makkelijk filteren op de nieuwste uitgaven (sorteer op: jaar aflopend).

Startscherm

Toon alle rubrieken

- [ADHD en gedragsstoornissen \(168\)](#)
- [Algemeen \(191\)](#)
- [Autismespectrumstoornissen \(264\)](#)
- [Classificatiesysteem \(8\)](#)
- [Communicatietechnieken \(36\)](#)
- [Diversiteit & Inclusie \(38\)](#)
- [Kinderboeken \(50\)](#)
- [Leerstoornissen \(273\)](#)
- [Leiding geven & Management \(82\)](#)
- [Mindfulness \(17\)](#)
- [Niet-aangeboren hersenletsel \(302\)](#)
- [Orthopedagogiek \(18\)](#)
- [Overige problemen \(232\)](#)
- [Pedagogiek-Gezin \(110\)](#)
- [Pedagogiek-School \(76\)](#)
- [Psychische stoornissen \(153\)](#)
- [Psychologie \(255\)](#)
- [Psychomotorische stoornissen \(98\)](#)
- [Rouw \(24\)](#)
- [Sensorische stoornissen \(147\)](#)
- [SIG \(95\)](#)
- [Taal/spraak-, en fonologische stoornissen \(181\)](#)
- [Verstandelijke beperking en algemene ontwikkelingsvertraging \(131\)](#)
- [Welzijnswerk \(23\)](#)
- [Zorg \(65\)](#)

Sorteer op: jaar aflopend

Scanproject

Met trots kunnen we zeggen dat het scanproject volledig is afgewerkt en een grote zichtbare meerwaarde biedt aan het gebruiksgemak voor digitale consultaties.

Van elke boekflap werd de voor- en achterkant ingescand en dit beeld werd aan de titelbeschrijving toegevoegd in de catalogus. Ook de nieuwe, toekomstige aanwinsten worden op dezelfde wijze verwerkt. Dat de achterflap onmiddellijk vergroot wordt bij het 'hoveren' (mouseover) raakt de potentiële lezer onmiddellijk vertrouwd met zowel de auteur als met de inhoud van het werk.

The screenshot shows a library catalog entry for the book 'Aut of the box' by Magali De Reu. The interface includes a search bar at the top with the text 'Aut' and a 'Zoek' button. Below the search bar, there are navigation tabs: 'Startscherm', 'Toon alle rubrieken', and 'Contact'. The book details are displayed in a structured format:

- Auteur:** De Reu, Magali
- Titel:** Aut of the box: Groeien & bloeien in een wereld van verschil
- Categorie:** Non-fictie
- Rubriek:** Autisme spectrumstoornissen
- Trefwoord:** ASS / ADHD / Angst
- Uitgavenvorm:** Boek
- Uitgever:** Kalmthout : Pelckmans
- Jaar:** 2022
- Druk:** 2
- Bladzijden:** 199p.
- ISBN:** 9789464014297
- Inhoud:** Magali De Reu kreeg op veertienjarige leeftijd te horen dat ze autismespectrumstoornis en ADHD had. Wat later kwam daar ook nog een angststoornis bij. Magali kreeg vaak een heleboel labels opgeplakt en zou volgens haar diagnose nooit een normaal leven zonder begeleiding kunnen leiden. Tot ze besloot haar zwaktes en limieten om te buigen naar kansen en troeven. Aut of the box biedt inzicht in de dagen van Magali en hoe ze zich een weg baant door het leven. Het is een boek voor iedere neurotypische lezer die zijn of haar pad wil vinden in een wereld van verschil. Magali De Reu is zelfstandig copywriter en host van haar eigen talkshow Er mag al eens. Daarnaast heeft ze er haar missie van gemaakt om alle neurotypicals te tonen hoe iedereen van een beperking een versterking kan maken.

At the bottom, there is a table titled 'Exemplaren' showing the inventory of the book:

Amn	Plaats	Plaatnummer	Vindplaats
2022/34	SIG	AS03176	aanwinst
2022/134	SIG	AS03176	aanwinst

To the right of the text, there is a large image of the book cover, which features the title 'AUT OF THE BOX' in bold, yellow and red letters on a dark background.

De Sig-bib in cijfers

Aantal consultaties 2023

In totaal werden 397 boeken uitgeleend. Hierbij dienen de consultaties online te worden gemeld, namelijk gemiddeld vijf per week, over 40 weken of ca. 200 consultaties (bezoeken, inzagen, mailcontacten e.d.). Door het testen van de online reservatietool bevat het bovenstaande overzicht een foutmarge van ca. 250 items.

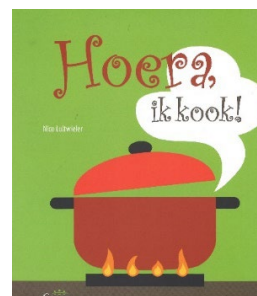
In totaal waren er in 2023 dus 347 consultaties (397-250+200), wat toch een mooi aantal is. Hieruit kunnen we concluderen dat men stilletjes aan terug de weg gevonden heeft naar onze uitgebreide boekencollectie.

Dag van de betrouwbare informatie

Het project voor 2023 was de aandacht vestigen op alledaagse handelingen die voor mensen met een handicap of beperking niet zo vanzelfsprekend zijn. "Koken kan voor een persoon met NAH een hele uitdaging zijn": dit thema werd door Sig verder uitgewerkt en samen met de thema's van de partnerorganisaties tot een tweedelige online-campagne herwerkt. In de eerste week werden situaties geïntroduceerd die de meeste mensen uitvoeren zonder hier als het ware bij na te denken. In de tweede week verplaatsten we ons in het hoofd van iemand met een beperking of een mantelzorgers en beschrijven welke drempels deze allemaal tegen komen in het uitvoeren van deze handelingen. https://www.youtube.com/shorts/Rz_FQCJ1aPA



We zijn op zoek gegaan naar passende aanwinsten en hebben sinds kort een mooie selectie kookboeken voor personen met een beperking in ons bezit:



Extra service voor mensen met een beperking

In het najaar zijn we ook gestart met de volgende service aan te bieden: het uitzoeken van gepaste aanwinsten, gratis verzenden en gratis retourneren van ontleningen voor mensen met een beperking die onze bib niet fysiek kunnen bezoeken. Het begin is gemaakt, de reacties zijn positief, wordt vervolgd.

Tot slot

Dankzij onze vrijwilligers werden we tal van nuttige tips rijker en slagen we er door benchmarking in de NAH-collectie verder aan te vullen met representatieve werken.

Volgend kalenderjaar zetten we in op een grotere bekendheid van de collectie en werken we verder op de fundamenten van dit jaar. Ook willen we op het punt komen dat onze NAH-collectie het referentiepunt vormt voor collectievorming. We wensen ook nog verder in te zetten op de samenwerking met intervisiewerkgroepen en de uitbreiding van onze bezoekerskring zoals CAR en (medische) onderwijsinstellingen.

Op gebied van communicatie moeten Sig en Sig-bib nog meer proberen bij elkaar aan te sluiten. De communicatietools (nieuwsbrieven, flashes, website) die Sig hanteert, kunnen ook helpen om de Sig-bib meer in de schijnwerpers te zetten.

Aan onze catalogus wordt de laatste hand gelegd die zelfontlening mogelijk maakt, afstandsreservering van thuis uit e.d.

Hopelijk kunnen we door al deze initiatieven de Sig-bib nog meer in de kijker stellen.

8. Wetenschappelijk onderzoek

In 2023 bood Sig ondersteuning aan verschillende onderzoeksprojecten, waaronder een aantal met deelonderzoeken. Thema's van onderzoek variëren van leerstoornissen, autisme en ADHD tot DCD, maar omvatten ook het ontwikkelen van onderzoeksmateriaal (o.a. spraakklankonderzoek). De projecten kaderen in een samenwerking met verschillende universiteiten en hogescholen: UGent, KU Leuven, UZ Gent, UZ Brussel, University of Central Florida, Arteveldehogeschool, HoGent, Thomas More, Vives en Howest.

De meeste onderzoeksprojecten in 2023 bleven lopen. Er kwam één nieuw project bij. Het Wetenschappelijk Netwerk en het Wetenschappelijk Platform werden regelmatig per e-mail bevraagd over inhoudelijke aspecten van de Sig-werking (bv. vorming voor professionelen).

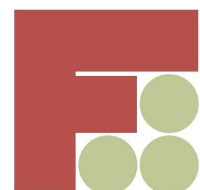
Vanaf 2021 is de werking van het Wetenschappelijk Platform en de werkzaamheden van de redactie van Signaal Digitaal onder één nieuw overleg voorzien, met als doel wetenschap en praktijk nog meer op elkaar af te stemmen. Er waren in 2023 drie overlegmomenten (2 online en 1 live).

Om praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek te stimuleren en om permanent kwalitatieve vorming op te zetten werken het Wetenschappelijk Platform en de Adviesraad Vorming en opleiding ook samen. Specifieke aandacht gaat hierbij naar de volgende onderwerpen:

- In het kader van verantwoord handelen, aandacht schenken aan de mate waarin kenmerken en vaardigheden van de therapeut een effect hebben op de werkzaamheid van de interventie en hoe zich dit verhoudt tegenover het effect van de methode zelf
- Empowerment: het versterken van de eigen mogelijkheden en middelen van de cliënt en zijn omgeving om zoveel mogelijk zelf problemen op te lossen of ermee te leven
- Het biopsychosociaal model van menselijk functioneren (WHO) en de daarop gebaseerde classificatiesystemen

Op de volgende bladzijden wordt per onderzoeksproject de stand van zaken weergegeven.

Alle onderzoeksprojecten kaderen in de samenwerkings-overeenkomst van de wetenschappelijke werking van Sig met de Federatie van Centra voor Ambulante Revalidatie vzw.



Onderzoeksprojecten

Naar een beter begrip van heterogeniteit van rekenproblemen bij kleuters (Sara Peeters, Bert De Smedt (KU Leuven) en Lorraine Graham (University of Melbourne))

Uit onderzoek blijkt dat sommige kleuters al problemen ondervinden bij het leren van (voorbereidende) rekenvaardigheden. In dit onderzoek willen we, via een transdiagnostische aanpak, de heterogeniteit binnen deze rekenproblemen onderzoeken en nagaan welke cognitieve factoren (bv. taal en werkgeheugen) en omgevingsfactoren (bv. SES) hiermee verband houden. Om dit te bestuderen zullen we kinderen die een verhoogd risico hebben om rekenproblemen te ontwikkelen, opvolgen van de derde kleuterklas tot en met het tweede leerjaar.

In 2023 hebben we een 90-tal kleuters met een risico op rekenproblemen kunnen recrutereren. Bij deze kinderen hebben we allemaal metingen verzameld van hun voorbereidende reken- en leesvaardigheden en cognitieve vaardigheden. Op dit moment verzamelen we gegevens van hun schoolse prestaties in het eerste leerjaar. Om een voldoende grote steekproef te bekomen, zullen wij in het voorjaar van 2024 een nieuwe cohorte aan kinderen met een risico op rekenproblemen uit de derde kleuterklas selecteren. We voeren dan exact hetzelfde onderzoek uit, wat ons toelaat beide cohortes te combineren. Op die manier kunnen wij de geplande profielanalyses (die grote steekproeven vereisen) uitvoeren. De eerste resultaten worden begin 2025 verwacht.

Onderzoek naar fysieke activiteit en cardiorespiratoire fitheid bij jongeren met autisme (Anke Arkesteyn, Tine Van Damme e.a., KU Leuven)

De Onderzoeksgroep voor Aangepaste Bewegingsactiviteiten en Psychomotorische Revalidatie (KU Leuven) doet onderzoek naar de fysieke activiteit en cardiorespiratoire fitheid bij jongeren (12-18 jaar) met autisme. De drie doelen van dit onderzoeksproject zijn: (1) Het valideren van meetinstrumenten om fysieke activiteit en cardiorespiratoire fitheid bij jongeren met autisme adequaat te kunnen meten; (2) Onderzoeken welke factoren al dan niet een rol spelen bij de mate van fysieke activiteit bij jongeren met autisme. Dit met het oog op het vlotter kunnen identificeren van jongeren met autisme die een risico lopen om een inactieve levensstijl te ontwikkelen; (3) Onderzoeken welke belemmerende en helpende factoren jongeren met autisme zelf aangeven/ervaren in kader van hun deelname aan fysieke activiteit (zowel binnen niet georganiseerde fysieke activiteit, participatie in de sportclub, als tijdens de turnles op school). De rekrutering is intussen afgesloten. De analyse en verwerking van de data gebeurt in 2024.

Ontwikkeling van een spraakklankonderzoek voor Vlaanderen (SKO)

(o.l.v. Joris Vanopstal & de werkgroep SKO, bestaande uit medewerkers van Arteveldehogeschool, HoGent, Thomas More, Vives, KU Leuven & UGent)

De werkgroep SKO werd in 2011 opgericht met de opdracht een nieuw spraakklankonderzoek (SKO) te ontwikkelen. Vertegenwoordigers van alle opleidingen logopedie zijn betrokken bij dit project. In 2018 werd het normeringsonderzoek van SKO-basis afgerond, waarbij 744 Vlaamse kinderen deelnamen. Deze groep was evenwichtig samengesteld op basis van gender en woonplaats, verdeeld over zes leeftijdsgroepen van 2;6j tot 7;11j. De test wordt computerondersteund afgenomen en biedt geautomatiseerde fonologische en fonetische resultatenverwerking. Het SKO is geïntegreerd in het e-health platform ASISTO, ontwikkeld in samenwerking met de Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen (ELIS) van UGent, vertegenwoordigd door prof. dr. ir. em. Jean-Pierre Martens. In september 2020 werd het basisonderzoek gelanceerd, gevolgd door twee bijkomende modules in oktober 2021: SKO-inco, voor variabiliteit en inconsistentie, en SKO-ddk, een verbale diadochokinesetaak. Beide modules bieden verdieping in de diagnose. In 2022 kreeg ASISTO een belangrijke update en werd de module SKO-inco uitgebreid. In 2023 werd de sneltestmodule gepubliceerd, waarmee snel en genormeerd kan worden bepaald of het volledige onderzoek zinvol is. De s & r & interdentaliteit module wordt verwacht in 2024. Het SKO basisonderzoek is vanaf 1 januari 2022 opgenomen in de Limitatieve lijst taaltests en is erkend door het Riziv voor het meetdoel PFP (Procent Fonologische Processen), waardoor het toegang kan verschaffen tot tenlasteneming. Meer informatie is beschikbaar op www.SKOTest.be. In het kader van de testontwikkeling is de terminologie van spraakklankstoornissen bij kinderen kritisch beoordeeld. Dit heeft geresulteerd in een artikel waarin een passende taxonomie en voorkeurstermen worden voorgesteld. Het artikel is gepubliceerd in Signaal Digitaal (2023 nr. 1) en in het tijdschrift Logopedie (jrg 36, nr. 5, 2023).

Onderzoek naar de levenskwaliteit en welzijn van familieleden van mensen met autisme (Nicky Rogge, KU Leuven)

Academische studies tonen dat ouders van een kind (kinderen) met autisme een lagere levenskwaliteit en welzijn ervaren dan ouders van een kind (kinderen) zonder autisme. Tot op heden zijn er in Vlaanderen nauwelijks studies gebeurd rond dit thema. Bijgevolg zijn er voor Vlaanderen dan ook geen cijfers voorhanden die beleidsmakers en belanghebbenden toelaten om een accuraat beeld te vormen hierover. In een lopend onderzoeksproject aan de KU Leuven naar de levenskwaliteit en het welzijn bij ouders van een kind (of kinderen) met autisme (leeftijd tot en met 18 jaar) hebben wij een vragenlijst opgesteld. In

deze vragenlijst peilen we onder andere naar het functioneren en het gedrag van het kind (de kinderen) met autisme, de ervaringen en gevoelens van ouders met betrekking tot het autisme van hun kind(eren) en de aard van ondersteuning die ouders krijgen bij de opvoeding en/of opvang van hun kind(eren) met autisme.

De dataverzameling via de grootschalige survey (kwantitatieve data) werd afgerond in december 2022 (ongeveer 1700 respondenten). Daarnaast werd ook data verzameld bij ouders van kinderen zonder autisme. Er zijn reeds een aantal preliminaire analyses gebeurd door masterproefstudenten. Echter de bedoeling is om in 2024 de kwantitatieve data te analyseren aan de hand van state-of-the-art statistische analysetechnieken. In een follow-up werden in de periode van november 2022 tot april 2023 ook een 120-tal diepte-interviews georganiseerd met ouders van kinderen met autisme om kwalitatieve data te bekomen (interviews van ongeveer 45min) die toelaat om dieper in te gaan op een aantal topics die aan bod kwamen in de survey (levenstevredenheid van de ouders, hulp en ondersteuning, ouderlijke stress, etc.). De interviews werden in de loop van 2023 door de betrokken masterproefstudenten getranscribeerd. Op dit moment zijn er verschillende studenten aan het werken aan het analyseren van (telkens een deel van) deze kwalitatieve data. Op basis van de uitkomsten van deze preliminaire analyses zal professor Rogge een definitieve analyse uitvoeren op alle kwalitatieve data. In een laatste onderzoeksfase zullen de kwantitatieve (survey data) en kwalitatieve (interview data) data gecombineerd en geanalyseerd worden via een mixed method analyse.

Het profiel van kinderen met een leerstoornis

(Petra Warreyn en Lien Peters, UGent en aOP typisch en atypisch leren, UGent)

Dit project bestaat uit een aantal deelstudies, die gekaderd kunnen worden in het Opportunity Propensity-Model (OP-model). Dit model bundelt voorspellers van typisch en atypisch leren, en stelt dat leren afhangt van distale factoren ('vaste' kenmerken zoals geslacht, vroeggeboorte of SES), opportuniteiten (kansen om te leren, onder meer in de thuis- en schoolomgeving) en propensity-factoren (kindkenmerken, zoals executieve functies en intelligentie).

In 2023 verdedigde Elke Baten haar doctoraat. Hierin werd een groep kinderen met en zonder leerstoornissen longitudinaal opgevolgd om na te gaan wat hun welbevinden, motivatie en leren voorspelde. Daarnaast werd nagegaan wat de ervaringen zijn van ouders en hulpverleners i.v.m. de diagnostiek en behandeling van leerstoornissen in Vlaanderen. Ook werd nagegaan wat de impact van het sluiten van de scholen op het leren en welbevinden van kinderen met leerstoornissen was.

TULIP: Towards Understanding Learning in Preterms. In 2022 startte een nieuwe studie naar voorspellers van leren (en leermoeilijkheden) bij vroeggeboren kinderen. Op de leeftijd van 5 jaar onderzoeken we een combinatie van domeinspecifieke (bv. fonologie, inschatten van hoeveelheden), algemene (bv. executieve functies, taal) en contextfactoren (bv. aspecten van de ouder-kind interactie); op de leeftijd van 7 jaar brengen we reken-, lees- en spellingsvaardigheden in kaart. De eerste fase van de dataverzameling (5 jaar) werd afgerond eind 2023. Vanaf mei 2024 start de dataverzameling voor de tweede fase (7 jaar).

ALPAKA: de Associatie tussen de Leeromgeving thuis en Pre-Academische vaardigheden bij Kleuters met Autisme. De leerervaringen die kinderen opdoen in de thuisomgeving (zoals samen boekjes lezen of helpen bij het koken) spelen een grote rol bij het ontwikkelen van pre-academische vaardigheden (zoals letterkennis en het begrip van hoeveelheden). Hoewel kinderen met autisme een zeer variabel beeld tonen op het gebied van lezen, rekenen en spellen in de lagere school (waarbij sommige kinderen leerproblemen of een leerstoornis hebben, en anderen het niveau van hun klasgenootjes ver overstijgen), weten we zeer weinig over de leeromgeving thuis, en hoe die de schoolse vaardigheden kan voorspellen. Daarom start er in 2024 een nieuwe studie die op verschillende manieren zal nagaan welke leerervaringen kleuters met autisme opdoen in hun thuisomgeving, of die verschillend zijn van kleuters zonder autisme, en in welke mate ouders hierbij rekening houden met specifieke (autisme)kenmerken van hun kinderen. Dit kan ons helpen om eventueel vroege leerproblemen te detecteren, en om ouders tips te geven over hoe ze hun kind met autisme het beste kunnen stimuleren thuis, rekening houdend met de motivatie en voorkeuren van het kind zelf. Een oproep tot deelname volgt in het voorjaar van 2024.

De ontwikkeling van jonge kinderen met (een verhoogde kans op) autisme (o.l.v. Petra Warreyn, Sofie Boterberg, Ellen Demurie, Sara Van der Paelt & Herbert Roeyers, UGent)

Dit project bestaat uit verschillende deelstudies:

BELAS: de taalontwikkeling van kleuters met autisme. In 2023 startte een nieuwe, grootschalige, nationale studie naar voorspellers van de taalontwikkeling bij kinderen met autisme: BELAS (BELgian Language in Autism Study). In deze studie, een samenwerking tussen de UGent, de KU Leuven en de ULB, onderzoeken we of er naast 'interactieve' voorspellers van taal (zoals imitatie en gedeelde aandacht) ook 'niet-interactieve' voorspellers zijn (zoals statistisch leren). We hebben hierbij bijzondere aandacht voor de unieke taalontwikkeling die kinderen met autisme soms vertonen (zoals een taal spreken die ze thuis niet horen, maar bv. wel in een

televisieprogramma). Met een LabMobiël, een bestelwagen omgebouwd tot onderzoeksruimte, testen we kinderen bij hen thuis of op een plaats in de buurt. Op die manier hopen we de drempel tot deelname te verlagen. We zoeken hiervoor nog zeer veel kinderen met autisme van 2 tot en met 5 jaar, zowel in Vlaanderen als Wallonië.

Interventie. De voorbije jaren liep een onderzoek naar de haalbaarheid en werkzaamheid van het ouderprogramma ImPACT in de Vlaamse thuisbegeleidingsdiensten voor autisme. Uit de voorlopige resultaten bleek dat kinderen die ImPACT kregen het gemiddeld gezien iets beter deden op het vlak van sociaalcommunicatieve vaardigheden dan de kinderen waarbij de gewone thuisbegeleiding werd toegepast. Er waren echter ook grote individuele verschillen, waarbij een deel van de kinderen in beide groepen veel vooruitgang boekte, terwijl dit bij andere kinderen niet of veel minder het geval was. De resultaten worden verder verwerkt in 2024. Begin 2022 werd ook gestart met een pilootproject bij jonge kinderen zonder diagnose, maar met een verhoogde kans op autisme (omdat ze een oudere broer of zus met autisme hebben of omdat ze extreem vroeggeboren zijn). In dit project wordt aan ouders van deze kinderen een kortere, gewijzigde versie van het ouderprogramma aangeboden.

ALPAKA: de thuis-leeromgeving bij kinderen met autisme. Dit project werd hierboven al beschreven.

Opvolging van baby's met een verhoogde kans op autisme. De afgelopen jaren liepen twee grote studies die baby's met een verhoogde kans op autisme opvolgden op de leeftijd van 5, 10, 14, 24 en 36 maanden (Babystudie UGent en TIARA UGent - KU Leuven). In beide studies werd een uitgebreid protocol afgenomen, dat onder andere peilt naar taal, motoriek, gedrag, cognitie, sociale informatieverwerking, neurofysiologie, neurometabole en genetische factoren. Op basis van de verzamelde gegevens werden al een aantal artikels gepubliceerd, verdere artikels zijn in voorbereiding. Gezien de grote hoeveelheid aan verzamelde data verwachten we deze verwerking de komende jaren voort te zetten.

Hersenontwikkeling en gedrag bij kleuters met autisme. In 2019 startte de PIP-studie op. PIP staat voor 'the Pre-School Brain Imaging and Behaviour Project', en heeft als doel om biomarkers of andere factoren te identificeren die mogelijk kunnen voorspellen hoe kleuters met verschillende ontwikkelingsstoornissen zich de komende jaren zullen ontwikkelen, of ze bijkomende problemen zullen ontwikkelen, en welke kinderen eventueel baat kunnen hebben bij bepaalde interventies. De PIP-studie wordt gefinancierd vanuit de Aims-2-Trials en CANDY projecten. Binnen de PIP studie worden kinderen over een periode van 3 jaar opgevolgd waarbij er o.a. een MRI scan wordt gedaan. In 2024 wordt de dataverzameling afgerond, en starten we met het verwerken van de gegevens.

DANS. In het najaar van 2022 startte de DANS-studie op. Deze studie heeft als doel om verschillende stereotiepe en repetitieve gedragingen zoals op de tenen lopen, rond de eigen as draaien en hand- en vingerbewegingen automatisch te detecteren door middel van een slimme sok en slim horloge. Voor dit project zijn we nog op zoek naar kinderen met de diagnose of een vermoeden van autisme tussen 2 en 6 jaar.

SIESTA: Sleep IntervEntion as Symptom Treatment for ADHD

(o.l.v. Saskia van der Oord e.a., KU Leuven)

Tot wel 72% van de jongeren met ADHD ervaart slaapproblemen. Het gaat vooral over niet kunnen inslapen en doorslapen, 's nachts wakker worden, en een onrustige slaap. Door die slaapproblemen verergeren vaak ook de ADHD-symptomen en gerelateerde problemen: aandachtsproblemen verergeren, het wordt moeilijker om emoties te reguleren en ook het plannen en organiseren van school- en huiswerk wordt vaak moeilijker. Om de vicieuze cirkel te doorbreken hebben wij specifiek voor jongeren met ADHD een Cognitief Gedragstherapeutische slaapprogramma ontwikkeld: de SIESTA training.

SIESTA staat voor Sleep IntervEntion as Symptom Treatment for ADHD. De training is gericht op het aanbrengen van kennis over slapen en ADHD, op uitleg over gezond slaappgedrag, op het analyseren van het meest prominente slaapprobleem van de jongere en, gebaseerd op deze analyse, op het verbeteren van de slaaphygiëne. Momenteel onderzoeken we de effectiviteit van SIESTA in een gerandomiseerde gecontroleerde trial (RCT) waarin we telkens een groep jongeren met ADHD die de training onmiddellijk volgen, vergelijken met een groep die doorgaat met hun gebruikelijke behandeling (treatment as usual). Hierin bekijken we zowel de objectieve als de subjectieve slaap voor de training, direct erna en drie tot vier maanden later om eveneens de middellange termijneffecten van SIESTA na te gaan. Als lid van de SIESTA-stuurgroep ondersteunt Sig het project al van bij de start, door mee na te denken hoe we de studie konden optimaliseren, bij werving doorheen de verschillende waves en tot slot bij verspreiding binnen de (geestelijke) gezondheidszorg in Vlaanderen. Ondertussen zijn we volop bezig met het analyseren van de data.

Gezinsbeïnvloedingsprocessen bij kinderen met ADHD (Inge Antrop, Jan De Meulenaere & G. Lemmens, UZ Gent)

De uitkomst van ADHD wordt mee bepaald door het ontstaan van comorbide moeilijkheden die vooral worden gemedieerd door de sociale omgeving van het kind. In het bijzonder werden hierbij conflictueuze ouder-kindrelaties uitvoerig beschreven, waarbij enerzijds de actieve betrokkenheid van ouders of anderzijds

de passieve invloeden (bv. temperament) vanuit het kind werden onderzocht. Recent onderzoek in de verklaring van ouder-kindrelaties onderstreept meer en meer het belang van bidirectionele verklaringsmodellen, zoals het social relations model (SRM): ouders en kinderen worden hierbij beschouwd als gelijkwaardige partners in de ontwikkeling van hun relatie. Beiden zijn in de mogelijkheid om invloed op een ander uit te oefenen. Het doel van deze studie is de wederzijdse gezinsbeïnvloedingsprocessen in gezinnen met ADHD gedetailleerd te onderzoeken, vergeleken met controlegezinnen.

Tot op heden werd er nog geen onderzoek gepubliceerd dat bidirectionele processen bij gezinnen met een kind met ADHD in zijn totaliteit bestudeert. Nieuwe inzichten in de ouder-kindrelatie bij ADHD kunnen meer gerichte gezinsinterventies helpen ontwikkelen. In de loop van 2023 werd de dataverzameling verdergezet.

Het effect van reflectief functioneren bij Waakzame Zorg

(Bart Colson, UZ Brussel - PAika); Johan Vanderfaellie (VUB); Patrick Luyten (KUL)

Dit project betreft een doctoraatsonderzoek over het effect van reflectief functioneren (of mentaliseren) bij Waakzame Zorg. We wensen op dit moment van het onderzoek instrumenten te ontwikkelen die beide onderdelen (reflectief functioneren en Waakzame Zorg) zo goed mogelijk kunnen meten, meer specifiek bij mensen die beroepshalve te maken hebben met kinderen en jongeren tussen 2,5 en 18 jaar. Veel onderzoek richt zich op ouder-kindrelaties, maar beide perspectieven worden ook zeer vaak gehanteerd door hulpverleners zelf, in scholen of sociale diensten in andere contexten.

Er wordt daarom in ons huidige onderzoek extra aandacht besteed aan hoe u kijkt naar en omgaat met conflictsituaties tussen een professional en een kind/jongere. In de loop van 2019 werden de data voor dit onderzoek verzameld. Verwerking van de resultaten gebeurde in 2021 en 2022. Publicatie is binnenkort voorzien.

Participatie bij jonge kinderen met een ontwikkelingsvertraging/ stoornis (vermoeden van ADHD en/of DCD en/of ASS)

(Marieke Coussens, Dominique Vande Velde & Guy Vanderstraeten, UZ Gent)

Betrokken zijn in het dagelijks en maatschappelijke handelen is een essentiële voorwaarde voor kinderen om te leren. Participatie is het proces waarin kinderen zich kunnen engageren in dagelijkse activiteiten in een betekenisvolle context. Door de opmars van het ICF ligt de focus in de hulpverlening op 'het bevorderen of optimaliseren van participatie en kwaliteit van leven' van kinderen en hun ouders. Praktijkervaring en onderzoek leren ons dat het niet evident is om

participatiebevorderend te werken. Uit grootschalig Amerikaans/Canadees onderzoek in de vroegbegeleiding blijkt dat slechts tussen de 0,4% tot 1,3% van de gegeven interventies zich richten op participatie, ook al is het belang van de focus op participatie bewezen. Jonge kinderen met een ontwikkelingsstoornis ervaren ook meer participatieproblemen. Omgevingsfactoren en persoonlijke factoren bepalen sterk hoe goed een kind al dan niet kan participeren. Hoe jonger het kind, hoe waarschijnlijker het is dat gelegenheden voor participatie bepaald worden door ouders en verzorgers. Wanneer jonge kinderen in een zo optimaal mogelijk omgeving opgroeien, is de prognose voor zowel het kind als de ouders gunstiger. Er is echter nog maar weinig onderzoek verricht naar participatie bij jonge kinderen, zeker niet als het niet om fysieke beperkingen gaat. Er zijn ook geen gegevens beschikbaar over hoe jonge kinderen zelf hun participatie beleven en invullen. Ook de noden en wensen van ouders van jonge kinderen zijn onvoldoende gekend. Nochtans geeft onderzoek aan dat ze een cruciale factor spelen in het bevorderen van de participatie mogelijkheden van hun kind.

Op deze thematiek wil dit onderzoek ingaan. Gegevens hierover zou het werkveld de nodige handvatten kunnen aanreiken i.f.v. het optimaliseren van participatie bij jonge kinderen met een ontwikkelingsstoornis zoals ADHD, DCD en/of ASS.

Er zijn voor het psychometrisch onderzoek naar de YC-PEM al data verzameld, maar er zijn nog bijkomende data nodig. We zijn vooral op zoek naar ouders van vooral kleuters en peuters met een vermoeden van een ontwikkelingsstoornis.

Hernormering van de BAB (Behavior Assessment Battery) voor Vlaanderen en Nederland

(Martine Vanryckeghem, University of Central Florida, Orlando, USA)

De Behavior Assessment Battery (BAB) voor kinderen en volwassenen is in 2001-2002 genormeerd voor een Nederlandstalige populatie en in 2003 gepubliceerd door Sig. Sindsdien staat de BAB op de limitatieve lijst van tests van het Riziv. Ondertussen is een herwerkte BAB-versie tot stand gebracht; een hernormering dringt zich dus op. Gezien de aangetoonde bruikbaarheid van en interesse voor de BAB in Vlaanderen en Nederland wordt in dit onderzoeksproject de hernormering gerealiseerd van de vernieuwde BAB. De hernormering voor de BAB voor volwassenen is afgerond in 2021. Publicatie is online voorzien in 2024. De studie van hernormering voor kinderen loopt nog verder.

Selectie van wetenschappelijk bijdragen naar aanleiding van deze onderzoeksprojecten

Arkesteyn, A., Cornelissen, V., Steyaert, J., Vancampfort, D., & Van Damme, T. (2023). Barriers and facilitators of physical activity participation in adolescents with autism. *Children's Health Care*, doi: 10.1080/02739615.2023.2228693

Baten, E., Vlaeminck, F., Muès, M., Valcke, M., Desoete, A., & Warreyn, P. (2023). The impact of school strategies and the home environment on home learning experiences during the COVID-19 pandemic in children with and without developmental disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 53(4), 1642-1672.

Baten, E. (2023). Understanding mathematical learning experiences and achievement from an Opportunity-Propensity perspective in children with and without mathematical learning disabilities. Doctoraatsdissertatie, promotor Annemie Desoete, UGent.

De Vries, L., Amelynck, S., Nyström, P., van Esch, L., Van Lierde, T., Warreyn, P., Roeyers, H., Noens, I., Naulaers, G., Boets, B., & the TIARA team (2023). Investigating the development of the autonomic nervous system in infancy through pupillometry. *Journal of Neural Transmission*, 130, 723-734.

Heselmans, I., Dewilde A., Vanryckeghem M., Van Eerdenbrugh S., Sevenants R. & Eggers K. (2024). The revised Behavior Assessment Battery for Children and Adolescents: A road map to treatment. Proposal submitted for the 11th World Congress on Stuttering and Cluttering, Austin.

Heselmans, I., Vanryckeghem, M., Eggers, K., De Ruyte, E., Van Eerdenbrugh, S. & Sevenants, R. (2023). The Behavior Assessment Battery for Children and Adolescents: A self-report GPS to treatment. 13th Oxford Dysfluency Conference, Oxford, UK.

Keuppens, L., Marten, F., Baeyens, D., Boyer, B., Danckaerts, M., & Van der Oord, S. (2023). Sleep IntervEntion as Symptom Treatment for ADHD (SIESTA)-Blended CBT sleep intervention to improve sleep, ADHD symptoms and related problems in adolescents with ADHD: Protocol for a randomised controlled trial. *Bmj Open*, 13 (4), Art.No. e065355.

Keuppens, L., Marten, F., Baeyens, D., Boyer, B.E., Danckaerts, M., & Van der Oord, S. (2023). A pilot study of a cognitive-behavioral sleep intervention specifically for adolescents with ADHD and sleep problems: A qualitative and quantitative evaluation. *Cognitive And Behavioral Practice*, 1-26.

Marten, F., Keuppens, L., Baeyens, D., Boyer, B., Danckaerts, M., Cortese, S., & Van der Oord, S. (2023). Sleep parameters and problems in adolescents with and without ADHD: A systematic review and meta-analysis. *JCPP Advances*, e12151, 1-11.

Marten, F., Keuppens, L., Baeyens, D., Boyer, B.E., Danckaerts, M., & Van der Oord, S. (2023). Sleep and sleep hygiene of adolescents with and without ADHD during COVID-19. *Journal of Attention Disorders*, 27(14), 1670-1677.

Moerman, F., Warreyn, P., Demurie, E., Boterberg, S., Vermeirsch, J., & Roeyers, H. (2023). Play in relation to autism traits in young children at elevated likelihood for autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 53(4), 1413-1430.

Mués, M. (2023). Understanding brain and behavioral aspects of language abilities in autistic preschoolers. Doctoraatsdissertatie, promotor Herbert Roeyers, UGent.

Vanopstal, K., Manders, E., Verbesselt, J., & Vanopstal, J. (2023). De terminologie van spraakklankstoornissen, een update. *Signaal Digitaal*, 2023, nr. 1.

Vanryckeghem, M. (2023). A multinational study of the revised Behavior Assessment Battery for Children and Adolescents who stutter. National Convention of the American Speech-Language & Hearing Association, Boston.

Zanatta, A. (2023). Children at elevated likelihood for autism: from early neural development to early intervention. Doctoraatsdissertatie, promotor Herbert Roeyers, UGent.

9. Website, nieuwsbrief en ICT

De website www.sig-net.be kreeg onlangs een volledig nieuw kleedje. We blijven volop inzetten op vernieuwing: via de QR-codes op facturen kunnen betalingen vlotter gebeuren. Tegelijk werken we verder aan het verfijnen van het CMS-systeem MODULAS (o.a. inschrijvings- en webwinkelsysteem). De aantallen dan: in 2023 kregen 189.884 digitale bezoekers over de vloer (gem. 15.823 per maand). Dit is goed voor 413.399 paginaweergaven per jaar. Als daggemiddelde betekent dit 520 bezoekers. Het meeste bezoekers op één dag (1505) kregen we op 29 juni, na de lancering van het aanbod najaar 2023.

Sig verspreidde in 2023 drie elektronische nieuwsbrieven (doelgroepgericht): één voor het brede publiek over hersenletsel (NAH) i.s.m. de Hersenletsel Liga, één voor professionele hulpverleners en ook één voor directies en medewerkers van CAR. Via deze laatste willen we de CAR-medewerkers extra informatie geven (bv. recensies, nieuws over vorming en wetenschap, enz.) en voorrang bij mogelijke inschrijving. De CAR-nieuwsbrief vertrekt telkens enkele dagen voor de nieuwsbrief Professionelen. De abonneecijfers zijn in 2023 verder geëvolueerd: 6.303 abonnees voor de hersenletselniewsbrief en 8.219 voor professionele hulpverleners en CAR-medewerkers. Samen goed voor 14.522 digitale abonnees, een lichte daling tegenover 2022, maar die heeft vooral te maken met opschonen van oude e-mailadressen die niet meer gebruikt worden.

Sig beheert ook een drukbezochte Facebookpagina met 2559 (+10,8% t.o.v. 2022) volgers. Sinds 2021 is Sig ook op Instagram en Linked-In aanwezig, met resp. 318 (+197% t.o.v. 2022) en 692 (+38% t.o.v. 2022) volgers. Deze cijfers zijn allemaal gestegen in vergelijking met vorig jaar.

Website	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal digitale bezoekers	163287	179182	163176	172718	189884

Nieuwsbrieven	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal abonnees Hersenletselnieuws	4681	4392	4517	6403	6303
Aantal abonnees Professioneel	8226	7945	7642	7583	7316
Aantal abonnees CAR-nieuwsbrief	-	-	350	952	903

Sociale media	2019	2020	2021	2022	2023
Facebookpagina Sig	1487	2031	2133	2308	2559
Linked-In Sig	-	-	272	501	692
Instagram	-	-	121	107	318

10. Sig in de pers en op verplaatsing

Sinds jaren worden aankondigingen van Sig-activiteiten in agendarubrieken van verschillende tijdschriften en websites opgenomen. Veel mensen vinden namelijk de weg naar vormingsagenda's via de browsers.

Zoals elk jaar heeft Sig verder het grote publiek warm gemaakt voor de vormingsactiviteiten en sensibiliseringscampagnes: o.a. de vorming over NAH, enz. Dit uitte zich ook in verschillende (online) aankondigingen.

In 2023 verscheen in het Nieuwsblad een uitgebreid artikel over NAH (niet-aangeboren hersenletsel) naar aanleiding van de (her)lancering van Hersenletsel TeeVee. De uitzending van 14 maart ging over het belang van hobby's als sleutel tot een (nieuw) sociaal netwerk bij mensen met NAH. Er kwamen verschillende reportages aan bod, waaronder ook deze van muzikant Stijn Geerinck. "De vriendschap van de bandleden vormde met het musiceren een gouden combinatie in mijn revalidatieproces", zo stelt hij. Verder kwam het boek van Mieke Claes en Dirk Liesssens (Altijd onderweg. Verder met een hersenletsel) in Nederland in de pers via een online recensie. Tijdens de Week van NAH (oktober 2023) schreven we een persbericht uit. Journalist in opleiding Sem Van Poucke zorgde voor een online artikel over het initiatief. In het vakblad Logopedie van de Vlaamse Vereniging voor Logopedisten verscheen in juli-augustus 2023 een uitgebreid artikel over een update van de terminologie van spraakklankstoornissen. De auteurs zijn allen verbonden aan de Sig-werkgroep SpraakKlankOnderzoek (SKO). Sig was verder indirect betrokken in de artikelenreeks naar aanleiding van een open brief over pseudowetenschappelijke benaderingen in de hulpverlening aan kinderen met leer- en ontwikkelingsstoornissen. De Standaard besteedde hier in november 2023 uitgebreid aandacht aan. Sig publiceerde de open brief mee in haar nieuwsbrief voor professionele hulpverleners en ondertekende mee de brief die als reactie door het overlegplatform Centra voor Ambulante Revalidatie geschreven is.

Sig blijft ervan overtuigd dat de pers een belangrijke invloed kan uitoefenen op de kansen tot integratie en inclusie.

Sig op verplaatsing

In 2023 was Sig te gast met een uitgebreide infostand op het VVL-congres op 17 maart in Gent. Ook tijdens onze eigen grote live evenementen waren er boeiende infostands van Sig voorzien (o.a. op het Symposium Autisme op 30 november in het Concertgebouw van Brugge).